ÎNMORMÂNTAREA
ȘI
PARASTASELE CUVENITE

Rânduieli la înmormântare
Pomenile, soroacele de pomenire
Obiceiuri greșite la înmormântări

AGAPIS

INMORMANTAREA SI PARASTASELE CUVENITE

DIN SCRIERILE PARINTELUI
NICODIM MANDITA

Se tipareste cu binecuvantarea
Prea Sfintitului Parinte **GALACTION**
Episcopul Alexandriei si Teleormanului

Editura AGAPIS
Bucuresti
2004

NOTA ASUPRA EDITIEI

Carticica de fata este alcatuita la cererea multor cititori care si-au exprimat dorinta de a avea o lucrare de mici pro-portii din care sa cunoasca ce treduie sa faca atunci când moare cineva din familie, care sunt parastasele si soroacele lor si ce însemnatate au toate acestea. Materialul este cules din lucrarile Parintelui Nicodim, în cea mai mare parte din: „Priveghiul Crestinesc", la care nu am mai facut trimitere, si din „Vamile Vazduhului" voi. I. Am pastrat autentic continutul textului, dar pentru a înlesni pe cititori a fost nevoie de întocmirea a câteva capitole si de asezarea paragrafelor într-o anumita ordine, functie de desfasurarea evenimentelor. Am cules câteva paragrafe si din „Invatatura de Credinta Ortodoxa" editia 1952, si câteva pagini instructive din „ Vieple Sfinplor" (luna oct.). Câteva interventii ale noastre le-am facut distinse prin citarea (n.r.) nota redactiei. In încheiere va cerem iertare pentru tot ceea ce ca oameni am gresit.

REDACTIA

Editura AGAPIS Str. Mentiunii nr. 7 Cod. postal 72457 Sector 2 - Bucuresti Tel. 10/2410673
Tipografia Concordia S.R.L.
Sos. Pantelimon nr. 266
Sector 2 - Bucuresti
I.S.B.N. - 973 - 9434 -44-4

PACATUL SI MOARTEA

1. CE ESTE PACATUL?

Pacatul este orice faradelege, nelegiuire, rautate. Pacatul este vrajmasul cel mai rau si mai cumplit al omului pacatos. Dumnezeu n-a facut nici pacat, nici moarte în lume. Pacatul a venit în lume prin neascultarea unora din îngerii revoltati împotriva lui Dumnezeu. Mai târziu, dupa crearea lumii materiale si a primilor oameni, Adam si Eva, pacatul si moartea au venit prin neascultarea acestor protoparinti ai nostri. Pacatul a fost si este cel mai mare rau din lume, e pericol mare, certare, pedeapsa, nerodirea sufletelor, sfarâmare, neputinta, întunecare, babilonie, somn rau, despuiere, stricaciune, slutire, ca omul ce doarme, boleste groaznic, ca omul mort.

2. CE ESTE MOARTEA?

Moartea este despartirea sufletului omenesc de trupul omenesc, dezlegarea legaturilor trupesti, risipirea stihiilor prin care toate membrele omenesti stau în strânsa legatura, nelucrarea organelor si a simturilor omenesti. Dupa moarte sufletul omenesc nu mai este om, desi ramâne nemuritor. Asijderea, trupul omenesc, dupa moarte nu mai este om, si un cadavru (Hronograf).

3. CUM AU INTRAT PACATUL SI MOARTEA ÎN LUME?

Pacatul si moartea a intrat în lume prin zavistia diavolului, prin amagirea Evei si a lui Adam. „Printr-un om a intrat pacatul în lume si prin pacat moartea; asa ca moartea a trecut la toti oamenii, pentru ca în acela au gresit toti" (Rom. 5,12).

4. DE UNDE VINE CUVÂNTUL MOARTE?

Cuvântul „moarte" pentru prima oara a iesit din gura lui Dumnezeu, atunci când i-a dat porunca lui Adam zicând: „Din toti pomii din rai poti sa manânci, iar din pomul cunostintei binelui si a raului sa nu manânci, caci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negresit" (Fac. 2, 16-17).

5. PRIN CÂTE STARI TRECE OMUL ÎN EXISTENTA LUI?

Dumnezeu a rânduit ca omul, alcatuit din suflet si trup, sa treaca prin trei stari diferite, care toate împreuna constituie viata vremelnica si vesnica a fiecaruia din noi, acestea fiind: 1) Viata din sânul mamei. 2) Viata de pe pamânt. 3) Viata de dincolo de mormânt.

6. TOTI OAMENII MOR?

Da, toti oamenii mor; pentru ca se nasc din Adam si Eva, care cazând în neascultare de Dumnezeu au fost osânditi.

7. CUM SE MAI POATE LAMURI ACEASTA?

Aceasta se poate lamuri prin multe pilde. Precum dintr-un râu cu apa stricata, curge apa stricata si murdara, tot asa si de la Adam cel cazut si stricacios, oamenii se nasc toti stricaciosi, pacatosi si muritori.

8. PENTRU CE MOARE OMUL?

Omul moare pentru ca n-a ramas în ascultarea în care îl asezase Dumnezeu (Fac. 2,17). Vrând a fi ce nu erau, a fi ca Dumnezeu, s-au semetit, s-au umplut de slava desarta, (îs. sir. io; 1213). „Omul - zice Sf. Vasile cel Mare - a fost creat dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu, însa pacatul ia alterat frumusetea chipului, împleticind

sufletul în pofte patimase" (Cuv. despre martiri). Prin moarte se întrerupe firul vietii omului pe pamânt ca sa nu mai pacatuiasca.

9. CUM AU MURIT SI MOR OAMENII?

Oamenii din toate vârstele, sexele si starile mor astfel: Sufletul sau duhul iese din trup, se desparte de el, pe un timp îndelungat, pâna la sfârsitul lumii acesteia trecatoare, învierea obsteasca, pâ na la a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos. Dupa iesirea sufletului, trupul ramâne mort, fara suflare, nemiscat, fara nici-o simtire.

10. DUPA IESIREA DIN TRUP CE SE FACE CU SUFLETUL OMULUI?

Dupa iesirea din trup si despartirea de el, sufletul se duce la cer, sus, merge la Dumnezeu, Care l-a creat foarte bun, frumos si minunat.

11. CE SE FACE CU TRUPUL OMENESC DUPA MOARTE?

Trupul omenesc dupa moarte se strica, fiindca este facut din trup stricacios, din trupul lui Adam, cel zidit din tarâna si al Evei din coasta lui Adam si al perechilor de oameni stricaciosi...

12. DE CE NU SE STRICA SI SUFLETUL OMENESC DUPA MOARTEA OMULUI?

Sufletul nu se strica pentru ca e creat din suflarea lui Dumnezeu. „Atunci, luând Domnul Dumnezeu tarâna din pamânt, a facut pe om si a suflat în fata lui suflare de viata si sa facut omul fiinta Vie" (Fac. 2,7; comp. Eccl. 12, 7).

PREGATIREA PENTRU ÎNTÂMPINAREA MORTII

1. CUM POATE OMUL SCAPA DE ÎNGRIJOREAREA MORTII SALE?

Omul poate scapa de îngrijorarile iesirii din viata aceasta prin: Botezul Crestin Ortodox, împlinirea fagaduintelor date la Sf. Botez, Sf. Spovedanie adevarata, Dumnezeiasca împartasanie cu Preasfântul Trup si Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, prin dezbracarea de omul vechi si îmbracarea cu omul cel nou (Efs. 4,22-24; Cois. 3,9-10).

2. CE GRUA DE CAPETENIE TREBUIE A AVEA OMUL ÎN VIATA SA?

Pentru a avea un sfârsitcrestinesc, grija de capetenie a fiecarui crestin dornic de mântuire este: a iubi pe Dumnezeu mai presus de orice... pe aproapele ca pe sine însusi... si pe vrasmasi (Mc 12, 29-33; Mt. 5, 44-48). Biserica în rugaciunile ei, ne îndeamna sa cerem printre altele si acestea: „înger de pace... Mila si iertare de pacate... Sfârsit crestinesc vietii noastre, fara patima, nerusinat si raspuns bun la înfricosata Judecata a lui Hristos".

3. PENTRU CE TRIMITE DUMNEZEU OMULUI SLABICIUNI SI DURERI ÎNAINTEA MORTII?

Dumnezeu adeseori trimite omului slabiciuni, dureri, boli grele, ca omul sa-si aduca aminte de moarte si sa se pregateasca crestineste pentruintrarea în viata vesnica.

4. CUM TREBUIE A SE PREGATI CRESTINUL ÎNAINTEA MORTII SALE?

Crestinul, pastor sau pastorit, trebuie a se pregati de moarte marturisindu-si pacatele si împartasindu-se cu Dumnezeiestile Taine. Atunci poate sa-si faca si Sfântul Maslu.

5. CARE-I GRIJA SI DATORIA CRESTINILOR DIN JURUL MURIBUNDULUI?

Grija de capetenie a acestora este ca, muribundul sa moara grijit: spovedit, împartasit, cu lumânare aprinsa în mâini, împacat cu Dumnezeu, cu semenii sai si cu sine însusi. Crestinul astfel pregatit îsi poate astepta si întâmpina moartea cu mai multa seninatate si curaj. Pregatirea aceasta se numeste în popor si grijanie. Trecerea din aceasta viata trecatoare în cea vesnica, fara aceasta pretioasa pregatire, este ca un întuneric mare ce se lasa peste toti neglijentii, un pacat greu ce cuprinde pe toti cei care au lasat pe muribund sa moara negrijit.

6. CUM TREBUIE A SE PREGATI CRESTINUL AMENINTAT DE MOARTE NAPRASNICA?

Crestinul amenintat de boala grea sau de moarte naprasnica, trebuie a se marturisi cât va putea mai bine, mai amanuntit si mai cu folos si a seîmpartasi. De nu i se va putea da Dumnezeiasca împartasanie sa i se dea jumatate de împartasanie, (adica Sf. Aghiasma Mare) si sa i se aprinda candela si lumânare înaintea Sfintelor Icoane.

7. DE CE ESTE ATÂT DE TREBUINCIOASA SPOVEDANIA SI ÎMPARTASIREA PE PRAGUL MORTII?

Pentru ca marturisirea pacatelor, mai mult decât oricând în cursul vietii, aduce celui pe moarte iertarea acestor pacate, linistirea cugetului, împacarea cu Dumnezeu si cu semenii pe care îi va fi nedreptatit, urât sau pagubit cu ceva, sau cu care va fi fost certat. Cât priveste Sf. împartasanie, ea fiind arvuna vietii vesnice si chezasia învierii (ioan 6,54), alcatuieste merindea cea mai scumpa si mai de pe urma, de care nici un crestin nu trebuie lipsit si pe care mortul o ia cu sine pe drumul cel lung al vesniciei. Asa ne povatuiesc Sf. Parinti adunati în Soborul cel dintâi din toata lumea (Niceea, 325), în cel de al 13-lea canon al lor: „Iar pentru cei ce pleaca (din viata), sa se pazeasca si acum legea veche si canoniceasca, încât daca pleaca cineva, sa nu fie lipsit de merindea cea mai de pe urma si cea mai trebuincioasa..." (Sf. Grigore de Nissa, can. 5). Sfântul Trup si Sânge va fi pentru sufletul celui raposat cel mai bun tovaras, scut si aparator în fata Tronului Judecatii (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 362).

8. POATE STI OMUL CÂND VA VENI MOARTEA?

Nu poate sti. Numai singur Dumnezeu o stie (Mt. 24, 42;25,13). Aceasta o pot afla numai unii din oamenii buni, drepti, placuti lui Dumnezeu, luminati, carora Dumnezeu le descopera. Ceilalti oameni, înnegriti de felurite pacate, nu pot sti apropierea ceasului mortii lor, decât numai prin slabiciunile si durerile cumplite care-i cuprind înaintea mortii lor.

9. PENTRU CE DUMNEZEU NA LASAT, CA OMUL SA STIE ZIUA SI CEASUL MORTII LUI?

Pentru folosul lui. Mai întâi, pentru ca de ar sti omul ziua cea maide pe urma a mortii sale, apoi s-ar boteza la sfârsitul vietii lui. Al doilea, multi daca ar sti ca mâine mor, ar face multime de rautati vrajmasilor lor, ba chiar s-ar desfata în sângele lor, fiind disperati ca nu mai au de vietuit în lume. Asadar prin acea nestiinta, scapa de multe rele. Al treilea, oamenii mult iubitori de sine, de ar sti când au sa moara, s-ar strica de cap îngrijindu-se, tulburându-se si disperându-se. Al patrulea, de ar sti oamenii sfârsitul lor,

dreptii n-ar avea atâta plata pentru prigoanele, primejdiile si ispitele ce sufera, socotindu-se ca stiind ca n-au sa moara atunci, ci mai pe urma, dupa ani de zile, pentru aceea nu le este jale de viata, nici de trupurile lor. Astfel: de vor birui primejdiile si nu vor muri, nestiut fiind sfârsitul lor, si dându-se pe sine primejiilor fara a se întrista, ei se îmbraca stralucit în virtutea cea dupa Dumnezeu. Astfel, de pilda: cei trei tineri, pentru aceasta sunt mai laudati si mai vrednici de mirare; pentru ca desi nu stiau ca vor birui, sau ca vor stinge para focului cuptorului ars înseptit, si de vor mai fi vii dupa aceea, nu s-au închinat chipului ridicat de Nabucodonoso (Dan. 3,16-18).

10. CRESTINII ÎSI POT PRELUNGI VIATA PRIMEJDUITA, PRIN AJUTORUL BISERICII LUI DUMNEZEU?

Tuturor ne este cunoscut ca: Biserica a rânduit si rânduieste crestinilor, ca în orice fel de strâmtorari si primejduiri sa ceara ajutorul lui Dumnezeu prin rugaciuni. Biserica are rugaciuni si cereri felurite pe cât sunt de multe feluritele nevoi si primejdii. Ea are rugaciuni ce se zic în timp de boli grele, molipsitoare si de morti naprasnice, în timp de foamete mare si de îngroziri cumplite, în timp de seceta si de multa ploaie, pentru cei ce sunt sub blesteme, pentru cei legati cu juramânt, pentru dezlegari de blestem, rugaciuni la bolnavi, care nu pot dormi, dezlegari pentru toate pacatele, rugaciuni la casa care se supara de duhuri rele si la cei bântuiti de rele. Râurile rugaciunilor bisericesti, care curg de la Altare, ies din malurile lor, se revarsa peste câmpiile comunelor crestine. Strazile, soselele, drumurile, tinuturile, muntii, dealurile, dumbravile, toate trebuie sa se umple de rugaciunile Bisericii lui Dumnezeu. Aerul pângarit adeseori prin vorbe murdare, cântece curvesti si mascariciuni, trebuie a se curati prin rugaciuni însotite de mireasma tamâierilor si a smirnei. Astfel, prin credinciosia si evlavia preotilor si a poporului drept-credincios, cei primejduiti de moarte înfricosata în felurite forme, dobândesc prelungirea vietii lor, ca odinioara Ezechia, împaratul Ierusalimului (4împ. 20,5-6; 18,5-6).

11. SE DEOSEBESTE MOARTEA DREPTULUI DE MOARTEA PACATOSULUI?

Da. Si înca mult, foarte mult. Sfânta Scriptura ne graieste despre aceasta, zicând: „Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu si chinul nu se va atinge de ele. In ochii celor fara de minte dreptii sunt morti cu desavârsire si iesirea lor din lume li se pare o mare nefericire, si plecarea lor dintre noi un prapad, dar ei sunt în pace. Chiar daca în fata oamenilor ei au îndurat suferinte, nadejdea lor este plina de nemurire. Fiind pedepsiti cu putin, mare rasplata vor primi, caci Dumnezeu i-a pus la cercare si i-a gasit vrednici de El. Ca pe aur în topitoare asa i-a lamurit si ca o jertfa de ardere întreaga i-a primit. Straluci-vor în ziua rasplatirii si ca niste scântei care se lasa pe miriste asa vor fi. Judeca-vor neamurile si stapâni vor fi peste popoare. Domnul va împarati întru ei în veci... Nelegiuitii vor fi pedepsiti dupa cugetul lor viclean, pentru ca nu le-a pasat de cel drept, iar de Dumnezeu s-au departat" (înt. Soi. 3,1-10).

12. CUM ESTE MOARTEA DREPTULUI?

Moartea dreptului e foarte placuta, senina, frumoasa si fericita. Sufletul dreptului, care cu mila lui Dumnezeu s-a ostenit a-L avea pe El în minte, în cuvânt si în fapta, moartea este buna si plina de bucurii si veselii vesnice.Îndata ce s-a despartit de trup, este primit deÎngerii luminati care îl pazesc si-l duc în regiunile pline de lumina si fericire. Aceasta-i si firesc, pentru ca sufletele dreptilor se gaseau împreuna cu îngerii chiar de când erau aici pe pamânt.

13. CUM ESTE MOARTEA PACATOSULUI?

Moartea pacatosului este groaznica, cumplita, înspaimântatoare, pentru ca a vietuit în lumea aceasta trecatoare, ca un vrajmas al lui Dumnezeu. „Când sufletul pacatosului paraseste trupul, - zice Sf. Macarie Alexandrinul - un mare mister se produce. O armata de demoni si de puteri întunecoase înconjoara pe suflet si-l duc în domeniul lor. Nu trebuie sa ne miram de aceasta. Daca omul, fiind pe pamânt, le-a dat ascultare si s-a facut sclavul lor, el cade cu atât mai mult în puterea lor, când paraseste lumea aceasta".

14. CE SE LUCREAZA ÎN JURUL OMULUI LA MOARTEA LUI?

La despartirea sufletului omenesc de trupul lui, îngerii cei buni si cei rai se înfatiseaza înaintea sufletului. Vederea îngerilor rai, nemilostivi, cauzeaza sufletului o tulburare groaznica si nesfârsita. însa va afla o mare mângâiere în vederea si protectia îngerilor celor buni. Faptele bune ale omului si o constiinta curata, sunt în acel moment o mare bucurie si un mare ajutor pentru om. Ascultarea, smerenia, rabdarea si faptele servesc de mare sprijin sufletului care urca spre Domnul, într-o mare bucurie, însotit de îngerii cei buni. Sufletul pasionat, pacatos, murdar, este îmbrâncit la iad de îngerii cei rai si nemilostivi, unde va urma a suferi vesnic (Sf. T. studitui). Intr-o zi doi îngeri se arata Sfântului Macarie Alexandrinul. Unul din îngeri îi zise: „Sufletul unui pacatos, sau al unui drept, este cuprins de spaima la vederea urâciosilor, fiorosilor, railor si nemilostivilor îngeri. El aude plângerile si suspinurile celor cel înconjoara, dar nu poate rosti o vorba, nici a scoate un sunet de glas. El e tulburat, cugetând la îndelungatul drum ce are sa faca, la noul fel de viata ce are sa duca si la despartirea sa de trup" (Sf. Macarie Alex.). „Puterile Dumnezeiesti stau în fata duhurilor necurate. îngerii luminati înfatiseaza cugetarile cele bune ale sufletului pe când acesta plin de groaza sta în mijlocul îngerilor si al demonilor, asteptând îndreptatirea si scaparea sa, sau osânda si pierderea sa..." (Chirii ai Alex.).

15. CINE SI CUM DESPARTE SUFLETUL DE TRUP?

Sufletul este despartit de trup de catre moarte sau îngerul mortii. „ Cum pot sa-ti spun - povesteste Cuv. Teodora Sfântului Grigorie - de suferinta fizica si simtamântul de apasare ce simt cei ce mor? Starea sufletului în timpul despartirii sale de corp este asemenea situatiei oricaruia ce ar cadea gol în mijlocul flacarilor si s-ar simti redus în cenusa. Când sosi ora mortii mele, duhurile cele rele ma încunjurara din toate partile. Unele mugeau ca niste fiare, altele latrau precum câinii, altele înca urlau ca lupii. Ele urlau fioroase, ma amenintau, se pregateau a se arunca asupra mea si scrâsneau cu dintii, privindu-ma. Eram nimicita de groaza, când deodata, am vazut doi îngeri ce stateau la dreapta patului meu si vederea lor îmi dadea îndrazneala. Atunci demonii se departara putin de patul meu... In fine, veni moartea grozav de urâta. Ea se aseamana omului, însa nu are carne si nu se alcatuieste decât din oase omenesti. Ea a adus cu sine mai multe instrumente de tortura: sabii, sageti, lanci, seceri, furci, securi, si altele. Sufletul meu a început a tremura de frica. Sfintii îngeri au zis catre moarte: „Fa-ti curând slujba ta si scapa foarte încetisor acest suflet de legaturile trupesti, caci nu are o mare povara de pacate". Moartea sa apropiat de mine, a luat o secure si mi-a taiat mai întâi picioarele, apoi bratele; apoi, cu ajutorul altor instrumente, ea a slabit toate madularele mele si le-a despartit una de alta din încheieturi... Am pierdut bratele, tot corpul meu era mort si nu puteam sa ma misc, ca si cum ar fi încetat de a mai fi al meu. Dupa aceasta, ea pregati o bautura într-un vas pe care-l apropie de buzele mele si ma facu sa o beau cu sila. Acea bautura era atât de amara, ca sufletul meu nu a putut sa o suporte. El sa înfiorat si s-a aruncat afara din corp, smulgându-se cu sila... îngerii l-au primit în bratele lor. Când m-

am întors am vazut trupul meu ce zacea acolo neînsufletit si îl priveam ca pe un vesmânt de care m-am dezbracat si ma miram foarte mult. îngerii ma tineau si demonii s-au apropiat de noi, aratând pacatele mele. îngerii adunau faptele mele cele bune facute în viata mea, cu ajutorul lui Dumnezeu, si din mila Lui le-au gasit si se pregateau sa le puna în cumpana în fata faptelor mele celor rele" (V. Rcp. pg. 20-21).

16. CUM SE FACE CÂNTARIREA FAPTELOR OME NESTI ÎNAINTEA LUI DUMNEZEU?

Harul lui Dumnezeu, prin oamenii luminati de El, ne încredinteaza ca, dupa ultima suflare a omului, faptele lui sunt puse în cumpana.

a. Daca partea dreapta ridica pe cea stânga, sufletul este primit în Rai în împaratia Cerurilor, în mijlocul îngerilor.

b. Daca amândoua partile cumpenei sunt deopotriva, atunci fireste, Mila lui Dumnezeu capata biruinta.

c. Daca cumpana pleaca spre stânga, dar nu mult, Mila lui Dumnezeu înca plineste lipsa.

d. Când faptele rele pleaca prea mult în stânga, judecata cea mai dreapta rosteste hotarârea dupa pacatele savârsite (v. Rep. p. 22).

CUM PREGATIM PE REPUSAT PENTRU ÎNMORMÂNTARE?

1. PENTRU CE SE PUNE LUMÂNAREA APRINSA ÎN MÂNA MURIBUNDULUI?

Lumânarea aprinsa se pune în mâna muribundului pentru a arata ca viata acestui crestin, botezat si îmbracat în Hristos, a fost o lumina pentru semenii sai. Ca el a urmat cuvântul Domnului: „ Voi sunteti lumina lumii... asa sa lumineze lumina voastra înaintea oamenilor, încât sa vada faptele voastre cele bune si sa mareasca pe Tatal vostru Care este în ceruri... (Mt. 5,14-16). Credinciosii vad în lumânarea aprinsa din mâna luminatului muribund: Lumina lui Hristos, care lumineaza tuturor. Vad lumina cea adevarata care lumineaza pe tot omul ce vine în lume, în lumea împaratiei Sale... Vad pe Cel ce a zis si zice pururea în Evanghelia Sa: „Eu sunt lumina lumii. Cel ce-Mi urmeaza Mie nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina Vietii" (1 Ioan 1, 2; Ioan 8,12; 2 Cor. 4, 4-6). Vad lumina din lumina lui Hristos. Lumânarea aceasta ne reaminteste de pilda celor cinci fecioare întelepte, care au întâmpinat în miezul noptii luminat pe Mirele lor (Mt. 25,1-13).

2. CE ÎNSEMNATATE ARE PROSOPUL (PÂNZA ALBA) LEGAT LA STREASINA CASEI?

Bucata de pânza alba legata la streasina casei, înseamna biruinta Domnului nostru Iisus Hristos asupra pacatului, diavolului, mortii si a iadului. Aripile sufletului raposatului în chipul pasarilor zburatoare.

3. PENTRU CE SE TRAG CLOPOTELE DUPA REPAUSARE?

Tragerea clopotelor, dupa moartea repausatului si la înmormântarea lui, vesteste crestinilor ca un membru dintre ei sa despartit din mijlocul lor si-i îndeamna a se ruga pentru sufletul lui. în acelasi timp, ele aduc aminte tuturor, ca ceasul acesta al mortii va

veni peste fiecare din noi. Tragerea clopotelor înseamna trâmbita îngereasca, ce are sai cheme pe toti din morminte, la înfricosata Judecata Universala. „Nu va mirati de aceasta, caci vine ceasul în care toti cei din morminte vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu... Si vor iesi cei ce au facut fapte bune întru învierea vietii, iar cei ce au facut cele rele întru învierea judecatii" (ioan 5,28-29).

4. DE CE SE SPALA TRUPUL REPAUSATULUI CU APA?

Trupul repausatului se spala peste tot cu apa, dupa rânduiala crestinilor apostolici (F. Ap. 9, 37) si apoi se sterge. în unele parti se unge cu untdelemn la toate încheieturile, poate în amintirea ungerilor lui de la Botez si Mirungere ca: prooroc, preot si împarat tainic în Hristos. Spalarea trupului repausatului se face spre reamintirea ca trupurile dreptilor vor învia în marire, dupa sfârsitul acestei lumi trecatoare (I Cor. 15,444). Spalarea trupului repausatului înseamna curatia sufleteasca a crestinului, în care sufletul sau se va înfatisa înaintea Dreptului Judecator, pentru a fi judecat si rasplatit dupa faptele sale. „Iata, vin curând si plata Mea este cu Mine, ca sa dau fiecaruia dupa faptele lui" (Ape. 22,12). Spalarea trupului repausatului se face dupa pilda Domnului Hristos, al carui Trup a fost spalat cu apa, zice Sfântul Ioan Gura de Aur. Aceasta mai înseamna: cinstirea, dragostea rudeniilor catre repausat si dorinta lor ca trupul lui sa fie în curatenie înaintea Domnului.

5. PENTRU CE SE STROPESTE TRUPUL REPAUSATULUI CU AGHEASMA?

Trupul repausatului se stropeste cu agheasma mica, aratând dorinta casnicilor, rudelor, prietenilor si cunoscutilor, ca sufletul repausatului sa se înfatiseze sfintit la înfricosata Judecata particulara si universala.

6. DE CE SE ÎNCHID OCHII REPAUSATILOR DUPA CE MOR?

Ochii repausatilor crestini se închid si li se leaga falcile aratând ca ei dorm un somn, mai lung decât cel obisnuit, pâna dupa sfârsitul lumii acesteia trecatoare, pâna înaintea venirii Dreptului Judecator, Care va judeca toata lumea (ioan 5,24-29).

7. CE ÎNSEMNATATE ARE UNGEREA REPAUSATULUI MIREAN CU UNTDELEMN?

Ungerea cu untdelemn a încheieturilor trupului repausatului mirean, înseamna milostivirea pe care o va avea Dreptul Judecator cel Atotbun si drept, fata de el.

8. CE ÎNSEMNATATE ARE ÎMBRACAREA REPAUSATULUI CU CAMASA CURATA?

Camasa curata (de la Sf. Botez, daca si-a pastrat-o) se îmbraca dupa pilda Domnului Hristos, Care a fost înfasurat în giulgiu curat, nou. Aceasta înseamna înnoirea repausatilor, dupa învierea cea de obste.

9. CE ÎNSEAMNATATE ARE ÎMBRACAREA REPAUSATULUI CU HAINELE NOI, CURATE?

Imbracarea repausatului cu haine noi si curate, ne reaminteste ca Mântuitorul, dupa ce a murit si a fost coborât de pe Cruce, a fost înfasurat cu giulgiu curat, nou, si pus în mormânt. Aceasta mai înseamna si înnoirea noastra dupa învierea Mântuitorului.

10. DE CE SE ÎMBRACA REPAUSATII ÎN FELURITE HAINE NOI, SPECIFICE RANGULUI, PROFESIEI SI MISIUNII CE EI AU ÎNDEPLINIT ÎN ACEAS TA VIATA?

Repausatii îmbracati, fiecare dupastarea si slujba lor, în haine, uniforme si vesminte lumesti, militare, bisericesti... înseamna: credinta noastra în învierea mortilor, în

judecata particulara si universala, la care fiecare din noi, are sa dea seama, daca si-a împlinit sau nu chemarea sa pe pamânt. îmbracarea trupurilor repausate cu haine noi, curate, închipuie vesmântul cel nou al nestricaciunii cu care vor învia la ziua Judecatii (i Cor. 15, 42-44).

11. CE ÎNSEMNATATE ARE ASEZAREA MÂINILOR REPAUSATULUI PE PIEPT ÎN FORMA CRUCII?

Asezarea crestinului pe pat, pe masa, pa catafalc, în sicriu... ne reaminteste ca el a încetat a mai lucra, ca el doarme cu trupul somn vesnic, pâna la învierea obsteasca, acoperit cu puterea Sf. Cruci. Mâinile asezate pe piept în chip de rugaciune, înseamna ca, repausatul îi roaga pe toti mai întâi sa-l ierte, apoi sa se roage pentru iertarea pacatelor lui si odihna vesnica.

12. PENTRU CE SCOT PE MORTI DIN CASA SI DIN BISERICA CU PICIOARELE ÎNAINTE?

Pentru ca natura a dispus ca omul sa intre în lumea aceasta cu capul si sa iasa cu picioarele.

13. PENTRU CE SE ASEAZA TRUPUL REPAUSATULUI ÎN SICRIU, SI CU FATA SPRE RASARIT?

Trupul repausatului se aseaza în sicriu, pentru a fi ocrotit de greutatea pamântului, înainte de putrezire. Asijderea pentru ca trupul repausatului se afla sub acoperamântul Celui Prea-înalt, se odihneste sub umbra Celui Atotputernic (Ps. 90). Se aseaza cu fata la rasarit, ca si la Botez, pentru ca dinspre rasarit a venit Hristos, Lumina cea adevarata si tot dinspre rasarit va veni El la Judecata viitoare (Mt. 24,27; 1. c. o. pg. 364). Repausatul se mai aseaza cu fata spre rasarit; acasa, în biserica si în mormânt pentru ca nemaiputând a se ruga lui Dumnezeu cu gura, sa se roage lui Dumnezeu macar cu starea sa.

14. CE ÎNSEAMNA PÂNZA ALBA, LUNGA, CU CARE SE ACOPERA TRUPUL REPAUSATULUI?

Trupul repausatului acoperit cu pânza alba, lunga, de la crestetul capului pâna la talpile picioarelor, arata ca repausatul se afla sub acoperamântul Bisericii si al Domnului nostru Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul. Aceasta închipuie curatirea sufleteasca a repausatului. Daca pânza e crijma pastrata de la Sf. Botez, închipuie curatia sufleteasca dobândita prin pastrarea pâna la moarte a dreptei credinte crestinesti, dupa garantia data la Sf. Botez.

15. DE CE SE PUNE CRUCE DE CEARA, LEMN, METAL, ÎN MÂINILE REPAUSATULUI CRESTIN?

Pentru a arata ca el a vietuit crestineste si lui Hristos si-a dat sufletul sau... Ca „Crucea este pazitoarea a toata lumea. Crucea este podoaba Bisericii. Crucea este stapânitoarea stapânitorilor. Crucea este întarirea credinciosilor. Crucea este slava îngerilor si a dracilor rana" (Svc tilna zilelor saptamânii miercuri si vineri). Hristos este nedespartit de Cruce. Crucea este „Semnul Fiului Omului" (Mt. 24, 30). Crucea este Altar Dumnezeiesc, sfintenie mare. Crucea are în sine mari puteri Dumnezeiesti. Varsa peste alesi binecuvântare (Fac. 48), salveaza de pierzare (les. 12, 1-29). Zdrobeste ostile vrajmasilor (ics. 17,8-16) si „salva pe Israeliti de muscaturile ucigatoare asupra vazutilor si nevazutilor vrajmasi" (Tropar glas 8 la Sf. Masiu). Crucea este o putere mare a lui Dumnezeu (1 Cor. 1,18-25). Sf. Apostoli si toti Sfintii s-au laudat în Crucea Domnului (Gal. 6,14). Privitor la aceasta, Mântuitorul ne spune: „Cel ce voieste sa vina dupa Mine, sa se lepede de sine, sa-si ia Crucea sa si sa-mi urmeze Mie!" (Mc. 8,34). Aici este vorba

în primul rând de Crucea din suflet, ca lupta împotriva placerilor pacatoase, a pacatelor, ca purtare a necazurilor... dar lupta si necazurile le poarta omul, gândind la Crucea lui Hristos, prin care a biruit El pacatul. La acestea si la multe altele cugetând dupa dreapta socoteala, noi privim la Crucea lui Hristos, la datoria de a purta în suflet, de a fi cu recunostinta fata de El si de a lupta contra patimilor si a pacatelor. Crucea lui Hristos a fost, este si va fi pururea, scut si arma împotriva îngerilor rai, necurati, nemiîostivi, care cauta sa ia sufletele mortilor. Crucea de pe pieptul repausatului înseamna steagul de biruinta sub care a vietuit el si în speranta caruia se va odihni (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 122-123).

16. CE ÎNSEAMNA TOIAGUL DIN CEARA DE ALBINE?

Toiagul sau lumânarea din ceara curata de albine, supranumit si toiagul calatorului, preînchipuie sprijinul si lumina neînserata pentru sufletul repausatului în vremea calatoriei, adica a trecerii lui din moarte la viata si de pe pamânt la cer. Toiagul a aduce de la Biserica acasa, a treia zi se da de pomana cu colac.

17. CE ÎNSEAMNA SFÂNTA ICOANA DE PE PIEPTUL REPAUSATILOR?

Icoana sfânta de pe pieptul repausatului înseamna dreapta credinta, sau ortodoxia repausatului. Icoana cu praznice împaratesti, (învierea Domnului s. a.) ne graiesc tainic ca crestinul îsi da duhul lui Hristos, Caruia i se încredinteaza dupa repausarea lui. Icoana patronului sau înseamna ca acest patron luminat din înaltime îl va apara si în viitor, îi va fi mijlocitor înaintea Domnului Dumnezeu. Crucea (daca i se pune pe piept), înseamna arma asupra diavolului, steagul de biruinta sub care a vietuit si în speranta caruia va odihni în pace.

18. CE ÎNSEAMNA CUNUNA REPAUSATULUI?

Cununa aceasta înseamna vrednicia în lupta cea buna cu care în toata viata s-a luptat cu duhurile rele, cu pacatul, cu lumea zacânda în cel rau. A murit cu speranta ca va primi cununa cereasca, dupa milostivirea lui Dumnezeu si mijlocirea Preasfintei Nascatoarei de Dumnezeu, a Sf. Ioan Botezatorul si a tuturor Sfintilor. Repausatul crestin drept-credincios încununat, ne sopteste tainic, lin, cu Sf. Ap. Pavel: „Lupta cea buna am luptat, calatoria am savârsit, credinta am pazit. De acum mi s-a gatit mie cununa dreptatii, care îmi va da mie Domnul, Judecatorul cel Drept, în ziua aceea si nu numai mie, ci si tuturor celor ce au iubit aratarea Lui" (2 Tim. 4, 7-8 s. a.).

19. OARE SE POATE ACOPERI CU PALARIE SAU CU CACIULA CAPUL MORTULUI CÂND ÎL DA ÎN GROAPA?

Nu. Fiindca repausatul are pe piept icoana Domnului Hristos, pe corp rugaciunea de dezlegari si pe cap cununa cu care va sta înaintea Domnului. Acelea sa le dea de pomana unui lipsit, pentru sufletul repausatului.

20. CE ÎNSEMNATATE AU VERDEATA SI FLORILE LA MORT?

Verdeata si florile aduse si puse împrejurul mortului ne graiesc tainic ca, desi moartea este fioroasa, îngrozitoare si foarte neplacuta, totusi ea este calea catre viata vesnica si pururea nevestejita. în viata vesnica pururea este viata placuta, dezvoltare minunata, activitate maiestrita si bucurii însufletite la vederea Fetei lui Dumnezeu.

21. CE ÎNSEMNATATE ARE OGLINDA ACOPERITA CU BASMA ÎN TOT TIMPUL CÂND REPAUSATUL ESTE ÎN CASA?

Oglinda acoperita cu basma sau pânza subtire înseamna: întristarea, tânguirea, plângerea celor vii, care de scârba nu doresc sa se priveasca în oglinda. Ei, cu totii, îsi întorc privirile catre cel repausat.

22. UNDE SE AFLA SUFLETUL REPAUSATULUI DUPA DESPARTIREA LUI DE TRUP?

Dupa ce taina mortii se savârseste, duhul (sufletul) omenesc se desparte de trup. Timp de doua zile, sufletul locuieste înca pe pamânt. El umbla împreuna cu îngerii împrejurul casei sale, prin acele locuri unde avea obiceiul a grai cele bune a sustine adevarul si a face fapte bune. El petrece pe lânga casa, unde s-a despartit de trup, si pe lânga sicriu, unde odihneste trupul lui. Apoi, dupa chemarea Mântuitorului, care a înviat a treia zi dupa moarte, tot sufletul trebuie sa urce sus la cer, spre închinarea înaintea Domnului, Dumnezeului întregului univers. A treia zi dupa moarte, trupul repausatului este prohodit si înmormântat. în acelasi timp, când trupul este coborât în mormânt si se acopera cu pamânt, sufletul se urca la cer.

23. SUFLETUL OMENESC DUPA REPAUSARE SUFERA VREO SCHIMBARE?

Sufletul repausatului dupa trecerea în vesnicie nu sufera nici o schimbare, decât numai de situatie si de loc, el nu mai este pe pamânt. însa spiritul sau si capacitatile sale sunt aceleasi ca si când era pe pamânt. Ceea ce el iubea pe aceasta lume, iubeste si dincolo de mormânt. El iubeste pe ai sai ca si mai înainte si este însufletit de o arzatoare iubire pentru Domnul. Deci daca astfel se prezinta situatia, este oare cu putinta ca cei vii sa nu poata iubi pe cei ce au trecut la viata vesnica? Se poate oare proba de cineva ca porunca iubirii nu se întinde decât asupra celor vii si se sfârseste cu viata pamânteasca? Cei ce vor voi sa o demonstreze, vor proba prin aceasta ca nu recunosc nici existenta lui Dumnezeu, nici existenta sufletului si a vietii viitoare. Fara iubire ce este viata de dincolo de mormânt? Cei vii, numai daca au în ei spiritul lui Hristos, datoresc a iubi pe repausati, neputând lucra contrar naturii lor. Aceasta e o datorie sacra, o putere a credintei ortodoxe, caci credem în nemurirea sufletului si în viata viitoare, în care crede toata omenirea. Cum sa se explice indiferenta unor persoane catre repausati ca si catre niste fiinte ce nu mai exista? Necredulitatea si împietrirea, iata caracterul unui asemenea suflet. Daca credinta în Hristos ne porunceste sa iubim pâna si pe vrajmasii nostri, cum putem noi a fi indiferenti catre repausatii nostri, care ne-au iubit si ne iubesc înca?

24. ÎN SPATIUL DINTRE CER SI PAMÂNT, EXISTA OARE TRIBUNALE SAU VAMI ALE VAZDUHULUI?

Pamântul si cerurile sunt despartite printr-un spatiu foarte mare, nesfârsit. Acesta desparte Biserica Triumfatoare de Biserica Luptatoare. Spatiul acesta se numeste aer. în acest spatiu sunt asezate tribunalele vazduhului, unde sunt cercetate sufletele dreptilor si liberate catre împaratia Luminii, iar sufletele pacatosilor sunt oprite si aruncte în adâncul iadului. Acest spatiu este plin de îngeri cazuti, a caror activitate consta în a întoarce pe om de la mântuirea sa si facând din om instrumentul rautatii lor. Ei lucreaza asupra activitatii interioare si exterioare a sufletului nostru în mod de al face sa participe la caderea lor. „Ca un leu, racnind umbla, cautând pe cine sa înghita" (i Petru 5, 8), asa a zis Apostolul Petru, vorbind despre demoni.

Deci unde au gasit ei refugiu? Dupa cartea lui Iov, noi vedem lamurit, ca locuinta lor este în vazduhuri (aer). Apostolul Pavel îi numeste „duhurile rautatii raspândite în aer" si pe capetenia lor „domnul puterii vazduhului". Tot spatiul ce desparte pamântul de Ceruri este divizat în douazeci si patru de parti sau tribunale, si sufletul trecând pe acolo este acuzat de pacatele sale de catre demoni. Fiecare tribunal sau fiecare vama, dupa cum Sfintii Parinti le numesc în scrierile lor (în timp ce duhurile rele sunt numite acolo

vamesi), corespunde cu oarecare grup de pacate. Spiritele cele rele acuza pe suflet nu numai de pacatele de care este el vinovat, ci înca si de cele ce n-a comis, dupa marturisirea Sfântului Ioan Lestvithnic.

25. CE SE FACE CU SUFLETUL REPAUSATULUI A TREIA ZI, A NOUA ZI SI LA PATRUZECI DE ZILE?

Cunoscând starea sufletelor dupa moarte, trecerea vamilor si înfatisarea înaintea lui Dumnezeu, care are loc a treia zi, Biserica si rudele, vrând a proba afectiunea lor catre repausat, roaga pe Domnul de a ierta sufletului pacatele sale si de a-i înlesni trecerea statiilor aeriene. Iertarea pacatelor constituie învierea sufletului pentru o viata de fericire eterna. Asadar, luând de model pe Domnul nostru Iisus Hristos, înviat din morti a treia zi, se fac rugaciuni pentru cel repausat, pentru ca si el sa învieze a treia zi pentru o viata vesnica si glorioasa în însotirea Mântuitorului. Dupa ce sufletul sa închinat Domnului, el este dus prin deosebite lacasuri ale Sfintilor, pentru a privi frumusetile Raiului. Aceasta vizitare a locuintelor ceresti tine sase zile. Sufletul admira si slaveste pe Dumnezeu, Creatorul totului. în aceasta contemplatie el uita cu totul scârbele ce a avut în trup; dar cu toate acestea daca el este împovarat de pacate, se întristeaza si-si imputa ca si-a petrecut viata în negrija si ca na servit pe Dumnezeu dupa poruncile Sale. Ispravind vizitarea Raiului, a noua zi (dupa despartirea sa de trup), sufletul se urca din nou spre Dumnezeu spre a i se închina. De aceea Biserica are ratiunea de a face a noua zi, rugaciuni pentru morti. Cunoscând starea sufletului repausatului a noua zi dupa moarte, când are loc a doua închinare, Biserica si rudele roaga pe Dumnezeu de a pune sufletul repausatului în numarul celor noua cete de îngeri. Dupa a doua închinare, Domnul porunceste ca iadul sa fie aratat sufletului. El vede atunci suferintele pacatosilor, aude plângerile, gemetele si scrâsnirea dintilor. Timp de treizeci de zile sufletul viziteaza toate partile iadului si tremura ca sa nu fie condamnat sa locuiasca acolo vesnic. în fine, a patruzecea zi, dupa despartirea sa de corp, sufletul se urca pentru a treia oara sa se închine Creatorului. Atunci, în a patruzecea zi dupa moarte, Judecatorul Etern hotaraste locuinta ce i se cuvine sufletului, dupa faptele sale, dupa viata sa pamânteasca. Astfel, judecata particulara a sufletului are loc a patruzecea zi dupa moarte, si iata pentru ce Biserica se roaga pentru morti în acea zi. Deci ziua a patruzecea dupa moarte este ziua decisiva pentru soarta sufletului în viata viitoare. Este judecata particulara a lui Hristos, determinând starea sufletului numai pâna în ziua Judecatii de pe urma, Judecata generala. Aceasta stare a sufletului, corespunzând cu viata sa de pe pamânt, nu este situatia sa definitiva pentru vesnicie; ci este supusa la schimbare. Domnul nostru Iisus Hristos a patruzecea zi dupa învierea Sa a înaltat natura omeneasca, din care a binevoit a se întrupa, la gloria suprema, punând-o pe Tronul Dumnezeirii Sale, la Dreapta Parintelui. Asadar, dupa Dumnezeiescul Sau exemplu, repausatii, în a patruzecea zi dupa moartea lor intra definitiv în situatia ce se cuvine valorii lor morale; dupa exemplul Domnului, Care dupa ce a terminat lucrarea mântuirii noastre, prin viata si moartea Sa, puse coroana la lucrarea Sa, prin înaltarea Sa a patruzecea zi dupa moarte. Sufletul repausatilor, terminând cursul existentei lor pamântesti, primesc a patruzecea zi pedeapsa sau recompensa, dupa faptele lor... (Cuv. asupra rug. p. morti de Arhim. Theodor). Aceste paralele între diferitele situatii ale Mântuitorului si starea sufletelor repausatilor, sunt recunoscute de Sfânta Scriptura (Evr. io, 27,28). Astfel, voi, care plângeti un repausat iubit, înaltati spiritul vostru si inima voastra catre Datatorul vietii în a patruzecea zi, conform învierii Sale, caci El a intrat în însusi Cerul, ca sa se arate acum fetei lui Dumnezeu, pentru noi (Evr. 10,

24). Oare Parintele Sau va refuza sa asculte rugaciunea Sa, vazând pe Fiul Sau mult iubit, care s-a acoperit pentru noi, cu ranile Crucii? Asadar, sa punem inima noastra si credinta noastra în iubirea Mântuitorului, care chiar întru Slava Sa fiind, este neîncetat ocupat de vesnica noastra mântuire; de mântuirea ta si de cea a repausatului ce-ti este scump. Roaga-L deci, pe Dânsul, ca prin Harul Sau sa vindece ranile sufletului celui repausat, sai împlineasca ceea ce-i lipseste, sai ierte pacatele sale, sa-l curate, si sa-l puna în numarul fericitilor. Credinta si rugaciunile tale, unite cu rugaciunile Bisericii, vor fi de un puternic ajutor pentru repausatul tau în ziua Judecatii lui Hristos, asteptând Judecata cea de pe urma. Cunoscând starea sufletului în viata de dincolo de mormânt în perioada ce corespunde cu ziua a patruzecea de dupa moarte, zi în care Judecata, desi nu e hotarâta definitiv, care decide de fericirea sau de suferintele repausatului, este rostita, Biserica si rudele se grabesc din nou a veni în ajutorul sau. Se serbeaza în acea zi serviciul funerar sau Liturghia mortilor (parastas), pentru a ruga pe Dumnezeu în favoarea repausatului. Zilele aniversare ale mortilor, sarbatorile Sfintilor si zilele de nastere ale repausatilor, ramân totdeauna date memoriale pentru adevaratii crestini. Voind a arata ca moartea na rupt legatura si relatia spirituala între morti si vii, acestia recitesc rugaciunile mortilor si se roaga pentru ei, Aceluia întru care este mântuirea noastra si viata noastra; ci roaga pe Acela ce a zis despre Sine însusi: „Eu sunt viata!" Sa ne rugam si sa credem cu tarie în fagaduinta Sa de a asculta pe cei ce se roaga. „ Credeti si vi se va da, caci nu voiesc moartea pacatosului", pentru care am suferit si mi-am varsat sângele si caruia dau acum viata vesnica; credeti numai" (v. Rep. pg. 27-29).

PRIVEGHEREA LÂNGA TRUPUL REPAUSATULUI!

1. CE ESTE PRIVEGHIUL CRESTINESC?

Priveghiul crestinesc este o împreuna-petrecere sau priveghere a rudelor, prietenilor si cunoscutilor repausatului, pe lânga trupul sau neînsufletit, pe parcursul zilelor si noptilor pe care el le petrece în casa pâna la înmormântare, unde se rostesc rugaciuni si se citesc Sfintele Scripturi, Vietile Sfintilor si alte carti folositoare de suflet, care lumineaza pe asistenti, îi trage la sentimente mai crestinesti si îi îmbogateste în toate cele bune. In vechime, dupa repausarea unui crestin, se adunau credinciosii în casa lui. Acolo savârseau rugaciuni sub conducerea unui Preot sau Diacon. Rugaciunile acelea durau si peste noapte. De aici îsi trage numirea de priveghi sau priveghere la morti. Dupa vechea datina, la casa repausatului, Preotul citeste Sfânta Evanghelie si Stâlpii; cântaretul citeste Apostolul; paraclisierul citeste Psaltirea. în lipsa acestora se aleg si citesc dintre credinciosii care-s mai în etate, mai cinstiti, evlaviosi, care citesc mai clar, carti sfinte, alese, bune, pentru a folosi si lumina cât se poate mai mult pe ascultatori. Deasemenea acestia pot sa citeasca si Psaltirea.

2. CÂND SE POATE CONSIDERA PRIVEGHIUL PAGÂNESAC?

Priveghiul se poate considera pagânesc, atunci când se aduc lautari care cânta, iar cei prezenti, si mai cu seama tinerii joaca, atunci când se fac glume care sa stârneasca râsul celor prezenti, atunci când se împlinesc si se respecta anumite datini si obiceiuri superstitioase si pagânesti, atunci când se manânca mult si se bea pâna la îmbatare, când

se rostesc vorbe desarte, când se aduc bocitoare care joaca teatru, sau atunci când rudele repausatului îl bocesc cu disperare, asemenea necredinciosilor care nu au nici o nadejde de viata vesnica.

3. CE ÎNSEMNATATE ARE CITIREA SFINTEI EVANGHELII... A APOSTOLULUI, A PSALTIRII?

Citirea Sfintei Evanghelii, a Apostolului, înseamna cuvintele lui Hristos, care deschid perdeaua ce acopera soarta mortilor de vederea semenilor. Acestea ne poruncesc a nu mai jeli mortii, nici a ne întrista de ei peste masura, cum fac necredinciosii (i Tcs. 4, 13). Citirea Sfintei Evanghelii, a Apostolului si a Psaltirii, sa facut si se face, pentru usurarea de pacate a repausatului si odihna lui vesnica. A treia zi, dupa iesirea din trup, se slujeste Dumnezeiasca Liturghie, pentru usurarea, mântuirea si odihna repausatului. Cei ce sunt cu stare mai buna, fac în sir patruzeci de Sfinte Liturghii.

4. CE ESTE SFÂNTA LITURGHIE?

Sfânta Liturghie este partea cea mai însemnata a tuturor slujbelor sfinte, din Biserica lui Dumnezeu. Aceasta e o lucrare superioara, Dumnezeiasca. Lucrarea aceasta Divina se face întru pomenirea Domnului Dumnezeului si Mântuitorului nostru, Iisus Hristos, Care S-a adus pe Sine Jertfa vie, pentru mântuirea noastra. Ea se face de catre Preoti în Sf. Altar din Sf. Biserica, la mare nevoie se face si în afara de Sf. Altar.

5. CE ÎNSEMNATATE ARE SFÂNTA LITURGHIE PENTRU REPAUSATI?

Sfânta Liturghie este cea mai pretioasa Jertfa din cer si de pe pamânt, pentru milostivirea lui Dumnezeu, usurarea si iertarea pacatelor celor repausati.

DRUMUL REPAUSATULUI DE ACASA PÂNA LA SFÂNTA BISERICA

1. CE SE FACE CU TRUPUL REPAUSATULUI A TREIA ZI DE LA MOARTEA LUI?

Dupa ce s-au împlinit cele trei zile, în care timp repausatul mai petrece în mijlocul rudelor, prietenilor si cunoscutilor sai din viata aceasta* el este pregatit pentru a fi condus pe ultimul sau drum, spre Sf. Biserica si de acolo spre cimitir, pentru a fi înmormântat.

2. DE CE SE TINE REPAUSATUL TREI ZILE?

Repausatul se tine de regula neîngropat trei zile, în situatii deosebite si mai mult, sau mai putin, pentru mai multe motive: Pentru a fi timp sa se faca pregatirile necesare înmormântarii; pentru ca despartirea sa nu se faca dureros si violent, si mai cu seama pentru ca, în acest timp sa se poata constata ca moartea a fost adevarata si nu aparenta sau clinica.

3. CE SLUJBA SE FACE LA CASA MORTULUI?

In data dupa moarte sau înainte de înmormântare, Preotul savârseste la casa mortului panihda sau panahida. Numele acestei ierurgii vine din greceste, si însemneaza priveghere sau slujba de toata noaptea, deoarece panihida înlocuieste priveghiile, adica rugaciunile din timpul noptii, care se faceau odinioara în biserici,la ajunul praznicelor mari, sau în case, la capatâiul celor morti. Aceasta slujba e o prescurtare a slujbei înmormântarii, fiind alcatuita din rugaciunile începatoare obisnuite, troparele de la

începutul slujbei înmormântarii, rugaciunea „Dumnezeul duhurilor si a tot trupul..." în care ne rugam pentru iertarea si odihna celor raposati, apoi vesnica pomenire" (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 365).

4. CUM SE DESFASOARA CORTEGIUL FUNERAR, DE LA CASA REPAUSATULUI LA SFÂNTA BISERICA?

Cortegiul funerar se formeaza si porneste spre Sf. Biserica, astfel: Mai întâi porneste crestinul care duce Sf. Cruce. Dupa Sf. Cruce merg purtatorii felinarilor. Dupa felinare merg cei ce duc steagurile bisericesti. între steagurile bisericesti se duce coliva, apoi pomenile si pomul. Dupa toate acestea urmeaza Preotii si cântaretii, apoi repausatul, si dupa el rudele si cunoscutii. Preotii, care aici pe pamânt sunt conducatorii celor vii în învatatura credintei si împlinirea faptelor bune, dupa moarte merg înaintea sicriului, cerând de la Dumnezeu iertarea pacatelor repausatului si odihna vesnica. Ceilalti credinciosi merg dupa sicriu, rugându-se pentru usurarea repausatului si odihna lui vesnica. Lumânarile aprinse din mâinile clerului si poporului binecredincios, sunt simbolul credintei luminate semn de bucurie ca repausatul si-a împlinit lupta cea buna. A luptat si a biruit. A facut ce a putut pentru slava lui Dumnezeu, binele obstesc, mântuirea lui si a poporului.

5. CE FAC PREOTII DUPA SCOATEREA PEPAUSATULUI DIN CASA?

Dupa scoaterea repausatului din casa rostesc o ectenie si tamâiaza de jur-împrejur Sfânta Cruce, steagurile Bisericii, clerulsi poporul. Tamâierea aceasta multa de la scoaterea repausatului din casa si în anumite locuri unde se fac ectenii, serveste, pe lânga faptul de a birui duhoarea putrejunii si ca simbol al rugaciunilor, care se înalta la Dumnezeu. Aceasta ne-o adevereste si Sf. Ap. si Evanghelist Ioan zicând: „Alt înger a venit si a statut la jertfelnic având cadelnita de aur. Acestui înger luminat i sa dat tamâie multa cu rugaciunile tuturor sfintilor, (crestinilor) peste Jertfelnicul (altarul) de aur, care este înaintea Tronului Dumnezeirii. Fumul cu mireasma tamâiei, dimpreuna cu rugaciunile Sfintilor (crestinilor) s-a ridicat din mâna îngerului înaintea lui Dumnezeu" (Apc. 8,3-4).

6. CUM ESTE CONDUS REPAUSATUL SPRE SF. BISERICA?

Repausatul în drum spre Sf. Biserica este condus cu pas domol, cântându-i-se cu glas duios cântarea Trisaghion (Sfinte Dumnezeule...). Ajungând aici, sicriul cu repausatul se trasporta cu o nasalie în Sf. Biserica si este asezat pe o masa, în mijlocul nosului. Dupa aceasta se începe prohodirea, sau slujba înmormântarii. Daca rudele vor si se are în vedere lucrul acesta, mai înainte de prohodire se' poate sluji Sf. Liturghie, care foloseste foarte mult, atât pe repausat, cât si pe rudele care se straduiesc sa se oficieze aceasta Slujba Dumnezeiasca.

7. CE ÎNSEMNATATE ARE SFÂNTA CRUCE PURTATA ÎN FATA?

Crucea purtata în fruntea cortegiului ne reaminteste de Sfânta Cruce pe care Mântuitorul a purtat-o în spate pe drumul Golgotei, si pe care S-a rastignit pentru mântuirea noastra. De-asemenea ne mai aminteste ca repausatul în viata lui a fost pecetluit cu Semnul Crucii si pe parcusul vietii acesteia a fost si el un purtator al Crucii lui Hristos, al crucii spirituale, nadajduind astfel sa aiba si el parte de învierea cea împreuna cu Hristos.

8. CE ÎNSEMNATATE SIMBOLICA AU FELINARELE?

Felinarele simbolizeza pe Hristos, Lumina universala a lumii, Care lumineaza tuturor si pe Sfintii lui Hristos, purtatorii de lumina. Lumina acestor felinare ne mai

amintesc de coborârea în iad a Mântuitorului Hristos, care a izbavit sufletele dreptilor din temnitele întunecoase ale iadului, de lumina lumânarilor cu care primii crestini luminau bezna de nepatruns a catacombelor si ca repausatul în aceasta viata a fost lumina pentru semenii sai.

9. CE ÎNSEMNATATE AU STEAGURILE BISERICESTI?

Steagurile bisericesti ne reamintesc ca noi murim cu speranta în Preaslavita învierea Domnului nostru Iisus Hristos, a Maicii Sale Preacurate, a Sfintilor si a tuturor oamenilor.

10. CE ESTE COLIVA SI CE ÎNSEMNATATE ARE?

Coliva este o ofranda facuta din grâu fiert, îndulcit cu miere sau cu zahar, si amestecat cu nuca si diferite mirodenii. Ea simbolizeaza nemurirea sufletelor repausatilor nostri si a noastra, dupa trecerea din aceasta viata, dupa cum ne încredinteaza însusi Domnul nostru Iisus Hristos, zicând: „Amin. Amin, zic voua: grauntul de grâu, cazut pe pamânt, de nu va muri, el singur ramâne; iar de va muri, multa roada aduce" (Ioan 12,24). Grauntele de grâu îndulcite cu zahar sau cu miere, înseamna credinta si nadejdea ca sufletul celui ce a murit, va avea o viata dulce si placuta, dincolo de mormânt. Zaharul si mierea întrebuintate în coliva, va sa zica în general ca, pentru toti crestinii ortodocsi si piosi, va sosi în fine un timp de dulceata si fericire. Astfel, coliva este expresia vizibila a credintei viilor în nemurirea repausatilor, în reînvierea lor si viata lor de fericire vesnica ce o vor obtine prin intermedierea lui Iisus Hristos, care a acordat tuturor credinciosilor Sai servitori, învierea si viata vesnica.

11. CE ÎNSEMNATATE ARE POMUL REPAUSATULUI?

Pomul cu felurite bunatati atârnate în el, înseamna Paradisul din care au fost scosi protoparintii nostri: Adam si Eva; dar în care va petrece acum sufletul repausatului, ori de nu a putut ajunge în el, cerem mila de la Dumnezeu ca sa-i usureze sufletul de pacate si sa-l aseze acolo. Pomul acesta mai înseamna si Pomul cunostintei binelui si raului, din care au mâncat Adam si Eva, contra poruncii dumnezeiesti, careia a urmat moartea, împreuna cu tot neamul omenesc, de care e cuprins si repausatul, însa numai pentru un timp limitat, scurt; deoarece Iisus Hristos, prin moartea Sa, a biruit moartea si nea daruit Raiul.

12. CE ÎNSEMNATATE AU LUMÂNARILE APRINSE LA CAPUL REPAUSATULUI?

Aceste lumânari aprinse simbolizeaza: dreapta credinta a repausatului într-un singur Dumnezeu. Cele trei lumânari de la capul repausatului înseamna: Dumnezeu Tatal, Fiul si Duhul Sfânt. Cele patru lumânari în cele patru parti ale sicriului, înseamna cele patru evanghelii care lumineaza lumea în cele patru parti ale pamântului, cele patru virtuti cardinale: întelepciunea, dreptatea, cumpatarea si barbatia. Lumânarile aprinse din sfesnicul cel mare înseamna pe Domnul Dumnezeu Iisus Hristos cu Sfintii Sai, Lumina lumii, care lumineaza pe tot omul venit în lume. Lumânarile aprinse mai însemneaza lumina credintei nostre crestinesti, rugaciunile noastre fierbinti si dorinta aprinsa i ca sufletul repausatului sa petreaca înaintea fetei lui Dumnezeu în bine, fericire vremelnica si vesnica.

13. CE ÎNSEMNATATE AU PROSOAPELE SAU BATISTELE CU LUMÂNARI APRINSE DATE PREOTILOR, DIACONILOR Si POPORULUI?

Prosoapele sau batistele albe ce se împart, însemneaza mahrama pusa pe capul Mântuitorului, iar cele de la steagurile bisericesti (prapuri) însemneaza dumnezeiescul

Semn al biruintei lui Hristos (în chipul steagului) asupra pacatului, mortii si a diavolului (Ioan 3, 16; Le. 15; Rom. 5, 12, 18-19).

14. CE ÎNSEMNATATE AU ASTERNUTURILE, LAICERELE, PROSOAPELE SAU BUCATILE DE PÂNZA ALBA CE SE DAU DE POMANA, CÂND FAC PREOTII ECTENIILE?

Toate acestea se împart în acest timp ca milostenie pentru repausat, cu dorinta de a fi ajutat în a depasi feluritele piedici satanice pe care diavolul le pune în calea sa la trecerea prin vamile vazduhului. Ca ori ce milostenie acestea trebuie sa se împarta celor saraci, iar pentru a evita unele cârtiri, suparari si neorânduieli, aceasta sa se faca, pe cât e posibil, tainuit, pentru a nu pagubi pe repausat si pe noi cei ce facem acestea (Mt 6,14; ic. 14,12-14),

15. PENTRU CE SE FACE TAMÂIEREA?

Tamâierea se face în amintirea înfasurarii Trupului Domnului Hristos în giulgiu curat cu miresme si punerea în mormânt (Ioan 19,39-40); cu dorinta, ca sufletul repausatului sa fi bineplacut lui Dumnezeu, ca mireasma tamâiei care se aduce înaintea Lui.

16. CE ÎNSEMNEAZA ECTENIILE FACUTE PE DRUM?

Ecteniile facute pe drum, de acasa pâna la Sf. Biserica si apoi pâna la groapa, însemneaza cele 24 de tribunale sau vami prin care trebuie sa treaca si sa fie cercetat cu amanuntime sufletul, a treia zi dupa moarte, când merge sa se închine înaintea Domnului nostru Iisus Hristos. De-asemenea ne mai amintesc de îngrijorarea de care este cuprins repausatul pe tot parcursul celor 40 de zile, când este judecat si asezat provizoriu pâna la Judecata Universala. Ecteniile se fac pentru usurarea trecerii sufletului de aici la viata vesnica.

17. CE ÎNSEMNATATE ARE COLACUL CEL MARE?

Colacul facut din faina de grâu curata, împletit în diferite feluri, se aseamana cununei de spini a Mântuitorului Hristos. El înseamna dorinta ce o avem, ca repausatul sa primeasca cununa cereasca. Colacul acesta mai înseamna si viata cea vesnica, pentru ca prin forma sa circulara, nu are nici început nici sfârsit, ca'si viata cea vesnica.

18. CE ÎNSEMNEAZA CEI NOUA COLACEI SI CELE TREI LUMÂNARI APRINSE?

Rânduiala aceasta, de a face noua colaci mai mici, care sunt adusi la Sfânta Biserica si pusi pe masa împreuna cu celelalte prinoase, însotiti de trei lumânari aprinse, ne arata dorinta ce si-o exprima prin aceasta rudele, ca Domnul sa-l numere pe repausatul lor iubit, împreuna cu cele noua cete îngeresti, care lauda pururea în ceruri pe Dumnezeu cel în Treime închinat: Tatal, Fiul si Duhul Sfânt.

SLUJBA ÎNMORMÂNTARII SAU PROHODIREA

1. DE CE TRUPUL MORTULUI E ADUS LA BISERICA, ÎNAINTE DE A FI ÎNMORMÂNTAT, SI AICI I SE FACE SLUJBA ÎNMORMÂNTARII?

Pentru ca aici mortul se afla pentru cea din urma oara în mijlocul parohiei sau a obstei crestine în care a trait. El îsi ia acum ramas bun nu numai de la cei ramasi în viata,

ci si de la locasul sfânt unde a luat parte la sfintele slujbe, unde a fost botezat, cununat si împartasit. Si dupa cum în biserica a primit îmbisericirea si botezul, adica începutul vietii sale în Hristos, se cuvine ca tot aici sa i se faca si cea din urma slujba, aceea care binecuvinteaza sfârsitul vietii sale pamântesti si intrarea pe poarta vesniciei (Inv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 365).

2. SLUJBA ÎNMORMÂNTARII ESTE OARE ACEEASI PENTRU TOTI MORTII?

Nu! Biserica a întocmit patru rânduieli deosebite ale slujbei înmormântarii: una pentru credinciosii laici sau mireni în vârsta; a doua pentru pruncii si copiii pâna la sapte ani; a treia, pentru diaconii sipreotii de mir si a patra pentru calugari si arhierei (Inv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 365).

3. CE ÎNSEMNATATE ARE SLUJBA ÎNMORMÂNTARII?

Prin aceasta slujba care se savârseste pentru ultima data, Sf. Biserica, prin gura Preotilor si a cântaretilor sai, ca o maica iubitoare de fii, mijloceste iertare pentru pacatele savârsite în aceasta viata si îndurare de la Dumnezeu, pentru fiul sau fiica sa duhovniceasca, iar prin glasul duios al cântarilor sale, repausatul implora pe cei vii care au ramas în urma, sa nu-l dea uitarii si sa se straduiasca, prin jertfa dragostei lor, sa-i completeze lipsurile cu care el a plecat din aceasta viata.

4. CARE ESTE PARTEA CEA MAI DE SEAMA DIN SLUJBA ÎNMORMÂNTARII CREDINCIOSILOR?

Partea cea mai de seama din slujba înmormântarii credinciosilor este molitva de dezlegare („Dumnezeul duhurilor si a tot trupul"), urmata de rugaciunea de iertare, rostite de Preot. în acestea, Preotul roaga pe Dumnezeu sa dezlege sufletul celui raposat de orice blestem sau afurisenie, sa-i ierte tot pacatul sufletesc si trupesc, ca sufletul lui sa se odihneasca împreuna cu dreptii, iar trupul sa se dea înapoi firii, desfacându-se în cele din care a fost alcatuit (înv.Cred. Ort. a. 1952, pg. 366).

5. CE ÎNSEMNATATE AU CITIREA RUGACIUNILOR DE DEZLEGARE SI IERTARE?

Prin citire de catre Preot a rugaciunilor de dezlegare si iertare, se cere de la Dumnezeu ca sa dezlege de orice blestem si afurisenie si sa ierte sufletul repausatului care a murit spovedit si iertat cu cei împricinati, dar care din uitare sî slabiciune omeneasca a ramas cu pacate nedezlegate si neiertate, si ca nu cumva din aceasta cauza sa fie retinut de puterile cele cumplite ale întunericului, ce pazesc cu strasnicie calea sufletelor ce se înalta la cer.

6. CE ÎNSEAMNA SARUTAREA CEA MAI DE PE URMA PE CARE RUDELE, PRIETENII SI CUNOSCUTII O DAU MORTULUI?

Aceasta este pecetea dragostei si a unirii, ce leaga pe cei vii cu cei morti si totodata semnul iertarii si al împacarii prin care ne luam ramas bun de la cel ce pleaca dintre noi (Sim. Tcs. „Dcsp. sfârsitul nostru", cap. 367-368). De aceea în timpul acesta se cânta frumoasele si înduiosatoarele podobii: „Veniti fratilor, sa dam mortului sarutarea cea mai de pe urma..." si celelalte, în care Biserica ne zugraveste din nou piericiunea si vremelnicia vietii pamântesti, ne aminteste ca toti vom muri si ne îndeamna sa ne rugam cu. totii pentru iertarea si odihna celui raposat (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 366).

7. PENTRU CE SE DA REPAUSATULUI SARUTAREA CEA MAI DE PE URMA?

Prin sarutarea cea mai de pe urma ce o dam trupului neînsufletit, noi aratam ca îl cinstim ca pe un locas al Preasfântului Duh, în care se odihneste ca într-un chivot sfânt, Hristos Euharistie, cu care el s-a împartasit cu putin mai înainte de a pleca din aceasta lume. Prezenta celor vii lânga trupul celui repausat, ne arata unirea Bisericii Triumfatoare cu Biserica Luptatoare sub Hristos Dumnezeu-Omul. Toate acestea ne graiesc tainic, dar puternic, cum ca odata cu moartea noi nu ne despartim unii de altii, si ca avem sa ne adunam cu totii pe vecie, în casa Tatalui Ceresc (Ioan 14, 2, 3; 2 Cor. 5, 1-10; Ape. 4; 5; 19; 20, 4-6; 21).

8. CU CE SE ÎNCHEIE SLUJBA ÎMORMANTARII?

Dupa sarutare se zice ectenia mortilor si finalul. Preotul rosteste aceste cuvinte: „Vesnica pomenire, vrednicule de fericire si pururea pomenite, fratele nostru", dupa care se cânta de trei ori: „Vesnica pomenire", ori: „întru fericita adormire, vesnica odihna da, Doamne, adormitului robului Tau (N.) si îi fa lui vesnica'pomenire", dupa care cântaretii cânta: „Vesnica pomenire" de trei ori.

9. CE ÎNSEAMNA „VESNICA POMENIRE", CARE SE CÂNTA MORTULUI LA SFÂRSITUL SLUJBEI ÎNMORMÂNTARII, LA PUNEREA ÎN MORMÂNT SI LA PARASTASE?

Prin aceasta ne rugam lui Dumnezeu ca, pe de o parte, El sa-si aduca pururea aminte de cel mort, iar pe de alta, noi cei vii sa pastram o neîntrerupta aducere aminte de dânsul, sa nu-l lasam în uitare, ci sa-l pomenim totdeauna, rugându-ne pentru dânsul (înv. Cred. Ort: a. 1952, pg. 366).

10. SE FACE VREO ABATERE DE LA RÂNDUIALA OBISNUITA A SLUJBEI ÎNMORMÂNTARII, ÎN VREUN TIMP AL ANULUI?

Da, si anume în Saptamâna luminata, adica între Duminica învierii si Duminica Tomii. Iata ce ne învata despre aceasta cartea de slujba: „Stiut sa fie ca, de va raposa vreunul din crestini de Sfintele Pasti sau în orice zi din Saptamâna luminata pâna la Duminica Tomii, nu cântam slujba înmormântarii stiute, pentru marirea si cinstirea sarbatorii învierii si pentru ca acestea sunt zile de bucurie si de veselie, iara nu de jale si de plângere. Si toti câti murim întru nadejdea învierii si a vietii celei vesnice, întru Hristos înviem" (Moiitfcinic). De aceea, pentru ca bucuria învierii sa nu fie întunecata sau umbrita de jalea si durerea pentru cei morti, din zilele obisnuite, preotul slujeste în asemenea cazuri îmbracat în vesminte luminate (albe), iar Slujba înmormântarii din aceste zile e alcatuita aproape numai din cântarile învierii. Din Slujba obisnuita a înmormântarii se pastreaza numai ectenia pentru morti, condacul Cu sfintii odihneste, Hristoase..." si rugaciunile de dezlegare si iertare („Dumnezeul duhurilor..." si celelalte) (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 367).

COBORÂREA ÎN MORMÂNT A REPAUSATULUI SI PECETLUIREA MORMÂNTULUI

1. CE SE FACE CU TRUPUL REPAUSATULUI DUPA TERMINAREA PROHODIRII?

Dupa terminare slujbei de înmormântare din Biserica, sicriul cu trupul neînsufletit este coborât pe nasalie si cu picioarele înainte este scos afara si convoiul funebru se

îndreapta spre cimitir, cântându-se cu glas duios cântarea: „Sfinte Dumnezeule...".

2. CE RUGACIUNI SE ROSTESC LA MORMÂNT?

Când trupul repausatului a fost adus aici, Preotul face o slujba scurta numita „panahida", rostind: „Binecuvântat este Dumnezeul nostru... Cu duhurile dreptilor... întru odihna Ta, Doamne... Marire... Tu esti Dumnezeu, Care Te-ai pogorât în iad... Si acum... Una Curata si Preanevinova-ta Fecioara...". Apoi, zice ectenia pentru cei morti: „Miluieste-ne pe noi Dumnezeule, dupa mare, mila Ta..." în care se cere ca Dumnezeu sa odihneasca sufletul celui repausat, în loc luminat, în loc cu verdeata, în loc de odihna, de unde a fugit durerea, întristarea si suspinarea si sa-i ierte toata greseala ce a gresit cu cuvântul, cu lucrul, cu gândul, si asa mai departe. Dupa toate acestea se face otpustul (încheierea), cerând de la Dumnezeu, ca sufletul repausatului mutat de la noi în corturile dreptilor sa-l aseze, în sanurile lui Avraam sa-l odihneasca, cu dreptii sa-l numere; iar pe noi sa ne miluiasca, ca un Bun si de oameni Iubitor...

3. DUPA CE SE OFICIAZA ACEASTA SLUJBA MICA, CE SE FACE MAI APOI CU TRUPUL NEÎNSUFLETIT?

Dupa toate acestea trupul repausatului este coborât în mormânt, iar Preotul luând putina tarâna cu lopata, arunca crucis deasupra trupului, zicând: „Al Domnului este pamântul si plinirea lui, lumea si toti cei ce locuiesc într-însa", prin aceasta reamintind tuturor de împlinirea cuvintelor lui Dumnezeu de la facerea lumii, ca: „Pamânt esti si în pamânt te vei întoarce" (Fac. 3,19), contra datinilor pagâne care în loc de asi înmormânta mortii, îi ardeau. Dupa aceea, Preotul toarna în mormânt, peste trupul neînsufletit al repausatului untdelemn din candela, cenusa cu tamâie din cadelnita si vin, zis „paus". Apoi groparii aseaza capacul sicriului deasupra repausatului din sicriu, si se acopera groapa cu pamânt dupa datina, zicân-du-se troparele: „Cu duhurile dreptilor celor ce s-au savârsit..." si se încheie cu otpustul: „Marire lui Dumnezeu, Care asa a binevoit...".

4. CE ÎNSEMNATATE AU UNTDELEMNUL, CENUSA SI VINUL TURNATE PESTE TRUPUL NEÎNSUFLETIT?

Untdelemnul turnat peste repausat ne reaminteste ca el a terminat lupta cea buna si ca a ramas în Arborele Iisus Hristos, ca s-a nutrit din untdelemnul Darului Dumnezeiesc. Cenusa varsata din cadelnita peste repausat arata ca, adevarate sunt cuvintele Sfintei Scripturi: „Eu sunt tarâna, pulbere si cenusa" (Fac. 18, 27). Vinul, zis „paus" (înrudire...cel înrudit...) este o icoana, un simbol al Sângelui Domnului nostru Iisus Hristos. Precum grâul, pâinea, (nesfintite) simbolizeaza Trupul Domnului nostru Iisus Hristos, asa si paosul simbolizeaza Sângele Domnului nostru Iisus Hristos.

5. CUM SE PECETLUIESTE GROAPA?

Dupa ce s-au facut toate cele cuvenite si sa pus capacul la sicriu batându-se în cuie, mai înainte de a se acoperi cu pamânt, preotul pecetluieste groapa, luând cu o lopata tarâna din peretii ei, de la cap, de la picioare, din dreapta si din stânga, rostind solemn: „Se pecetluieste groapa robului lui Dumnezeu (N.) pâna la a doua venire: în numele Tatalui. Amin. Si a Fiului. Amin. Si a Duhului Sfânt. Amin. Acum si pururea si în vecii vecilor. Amin. Dupa savârsirea acestor rânduieli, groparii îsi iau darul dat de rudele repausatului si astupa cu pamânt groapa. Toata lumea adunata face câte 12 metanii, zicând: „Dumnezeu sa-l ierte" (Molitfelnic).

6. CE ÎNSEMNATATE ARE GUSTAREA DIN COLIVA DE GRÂU SI DIN VIN?

Dupa datina veche, noi la înmormântare ne împartasim din coliva si din vin (paos), ca fii ai Bisericii si membre ale lui Hristos. Prin aceasta gustare noi adeverim tainic legatura noastra ca neam crestinesc, ca semintie aleasa, rascumparata de Domnul nostru Iisus Hristos, prin Sângele sau varsat pe Cruce. Cu gândul la credinciosia lor, la multele si marele minuni savârsite de Mântuitorul prin Dumnezeiescul Sau Trup si Sânge, s-a turnat si se toarna paosul (vinul) la sfârsitul înmormântarii pe piepturile binecredinciosilor repausati, în dorinta de a fi toti, pentru totdeauna, Trupul lui Hristos si Biserica Lui Triumfatoare. De aceea, la binecuvântarea colivei de catre Preot si anume când se cânta „Vesnica pomenire", rudele si prietenii mortului ridica tava (farfuria) cu coliva, leganând-o pe mâini, în semn de comuniune sau legatura cu repausatul.

7. CE SUNT MORMINTELE SI CIMITIRELE SI CE ROST AU ELE PENTRU NOI CRESTINII?

Mormintele si cimitirele sunt locuri de odihna si liniste în care asezam trupurile mortilor nostri, în asteptarea învierii si a judecatii de apoi. Desi plecati dintre noi, mortii ramân astfel mai departe lânga noi, prin osemintele lor. Mormintele lor pastreaza vie în sufletele noastre amintirea celor ce dorm în ele si legatura nevazuta cu el. Totodata ele tin treaz în noi gândul la moarte si ne îndeamna sa ne pregatim pentru ea. Privind mormintele - zice SF. IOAN GURA DE AUR - daca sufletul dormiteaza, tresare îndata, iar de este treaz si vrednic, se face si mai vrednic... Vederea mormintelor îmboldeste pe fiecare dintre noi sa cugete, fara voia lui, asupra sfârsitului nostru propriu, iar cine va lua în sine aceasta încredintare, nu se va lasa pe sine lesne în mrejele pacatului. Pentru aceasta un întelept dadea sfatul ce zice: „în tot ce veti spune, cugetati la clipele cele de pe urma si niciodata nu veti pacatui" („Talmaciri alese" Sf. Ioan Gura de Aur, p. 807) (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 370).

8. PENTRU CE SE PUNE CRUCE LA CAPATÂIUL MORTILOR?

Pentru ca Sfânta Cruce este semnul credintei celui adormit, semnul lui Hristos si al biruintei Lui împotriva mortii. Crucea care strajuieste, deci, mormântul crestinului, arata ca cel ce doarme sub scutul ei, a adormit întru Hristos si cu nadejdea ca se va scula împreuna cu El, la învierea cea de obste.

9. PRIN CE SE ARATA GRIJA NOASTRA FATA DE CEI MORTI?

Prin înmormântarea lor dupa datina crestineasca si prin savârsirea rugaciunilor si slujbelor orânduite de Biserica pentru pomenirea lor. De aceea, trebuie, sa pomenim pururea pe morti si sa ne rugam pentru dânsii, atât în rugaciunile noastre personale de fiecare zi, cât si prin slujbele si rânduielile asezate de Biserica pentru aceasta, la soroacele cuvenite (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 371).

POMENILE SI SOROACELE DE POMENIRE ALE REPAUSATILOR

1. CE SUNT POMENILE SI CE ROST AU ELE?

Pomenile sau praznicele mortilor, sunt mesele care se fac în cinstea si pomenirea mortilor. Ele sunt ramasite ale vechilor agape sau mese fratesti, cu care era împreunata în vechime slujba înmormântarii. Despre ele pomenesc vechile rânduieli bisericesti, ca

Asezamintele Sf. Apostoli (Cart. VIII, cap. 44), si alte scrieri vechi crestine: „Noi îi poftim pe saraci si nevoiasi la ospat, pentru ca astfel serbarea noastra sa devina pomenire pentru odihna sufletului celui adormit, iar pentru noi mireasma bine placuta lui Dumnezeu" (Tâlc. la cart. lui Iov" de Origen). Tot pomana se numeste si orice fapta de milostenie facuta pentru pomenirea si folosul mortilor, ca de pilda hainele sau lucrurile care se dau saracilor si care sunt binecuvântate de Preot printr-o molitva deosebita (înv. Cred. Ort a. 1952, pg. 369).

2. CARE SUNT SOROACELE SAU TERMENELE PENTRU POMENIREA MORTILOR?

Ziua a treia, a noua si a patruzecea dupa moarte; la trei, sase si noua luni si la un an dupa moarte; apoi în fiecare an pâna la sapte ani dupa moarte.

3. DE CE SE FACE POMENIREA LA ACESTE SOROACE?

Se face la trei zile, în cinstea Sf. Treimi, întru care ne mântuim si în amintirea învierii celei de a treia zi a Domnului, Care, sculându-se din morti, s-a facut pârga sau începatura si chip al învierii celor adormiti; la noua zile, pentru ca rapusatul sa se învredniceasca de partasia cu cele noua cete îngeresti si în amintirea orei a noua, în care Domnul, înainte de a muri pe Cruce, a fagaduit tâlharului Raiul, pe care ne rugam sa-l mosteneasca si mortii nostri; la patruzeci de zile (sase saptamâni), în amintirea înaltarii la cer a Domnului, care a avut loc la 40 zile dupa înviere, pentru ca sufletul mortului sa se înalte si el la cer; la trei lui, la sase luni, la noua luni si la un an, în cinstea si slava Sfintei Treimi, dupa pilda crestinilor din primele veacuri, care praznuiau în fiecare an ziua mortii mucenicilor si a sfintilor, ca zi de nastere a lor pentru viata de dincolo" (Asez. sf. Apost, cart. VIII, cap. 42; S. Tes. Despre sfârsitul nostru", cap. 372, p. 250). Termenul de 7 ani, când se face pentru cea din urma oara datornica pomenire anuala a mortului, e numar sfânt (cele 7 zile ale facerii lumii) si se socoteste ca atunci trupul omului e cu totul desfacut în tarâna. De aceea în rânduiala manastirilor, atunci când se împlinesc sapte ani de la îngroparea calugarului, se face dezgroparea osemintelor si asezarea lor în racla sau ossuar, ori în gropnita de obste.

4. CUM SE NUMESTE SLUJBA CARE SE FACE LA ACESTE SOROACE, PENTRU POMENIREA MORTILOR?

In cartile de slujba se numeste panihida (panahida), dar în popor poarta de obicei numirea de parastas, care în greceste înseamna a se înfatisa înaintea cuiva, a mijloci, deci rugaciune de mijlocire pentru cei morti. Parastasul mi e altceva decât o prescurtare a slujbei înmormântarii. Partea de capetenie o alcatuiesc rugaciunile de dezlegare si iertare, rostite de preot la sfârsitul slujbei, urmate, ca si la înmormântare, de „Vesnica pomenire". Se savârseste în biserica, dupa Liturghie, iar când e cu putinta, si la mormânt. La parastas se aduc întru pomenirea mortului, coliva, pâine, si vin, din care se toarna jos peste mormântul mortului.

5. SE POT FACE PARASTASE ÎN TOT TIMPUL ANULUI?

Nu se pot face parastase în urmatoarele zile si rastimpuri din cursul anului:

a) Duminicile de peste an, pentru ca Duminica, amintind, ziua învierii Domnului e zi de bucurie, iar nu de întristare;

b) In cele douasprezece zile dintre Nasterea si Botezul Domnului. Chiar daca în unele biserici se fac parastase Duminica, cel putin în Duminicile Penticostarului, adica în cele dintre Pasti si Rusalii, nu se cuvine nicidecum sa se faca parastase, pentru a nu se întuneca bucuria praznicului cel mare al învierii;

c) De la lasatul secului de carne pâna la Sâmbata întâia din Postul Mare, Sâmbata Sf. Teodor;

d) Din Sâmbata Floriilor pâna în Duminica Tomii;

e) La praznicile împaratesti sau sarbatori mari. In timpul Postului Mare, nu se face parastas în zilele de rând (luni, marti, miercuri, joi si vineri), deoarece în aceste zile nu se face Liturghie Obisnuita sau deplina (can. 49 Laodicea).

6. CE SUNT „SARINDARELE"?

Cuvântul „Sarindar" provine din greceste si înseamna pomenirea unui mort sau a unui pomelnic întreg de morti la 40 de Liturghii în sir, mai ales în primele 40 de zile de la moartea cuiva, precum ne îndeamna sa facem Simion al Tesalonicului. Sarindarele se dau de obicei la sfintirea unei biserici, a unei fântâni, sau când vine preot nou în sat. Ele se numesc de obste, când pomenirea se face la 40 Liturghii una dupa alta si particulare, când pomenirea se face la 40 Liturghii razlete. La sfârsitul celor 40 Liturghii se face parastas si se pomenesc mortii tuturor credinciosilor, care au dat pomelnice, ceea ce se numeste dezlegare sau slobozirea sarindarelor. In unele parti se mai obisnuieste a se face pomenirea neîntrerupta a mortilor, adica la toate Liturghiile de peste an. Lucrul acesta se face mai ales în manastirile unde Sf. Liturghie se savârseste neîntrerupt, în fiecare zL Pomelnicul cu numele viilor si mortilor de pomenit care se da în acest caz, se numeste pomelnic anual.

7. CÂND SI CUM POMENESTE BISERICA PE CEI MORTI?

In afara de pomenirile facute de rudele si urmasii mortului, la soroacele aratate pâna acum, Biserica face si ea însasi pomenirea mortilor si se roaga pentru ei zilnic, mai în toate slujbele sale, ca de pilda la Litie si Mezonoptica, dar mai ales la Liturghie. Aici pomenirea se face de mai multe ori, dar îndeosebi la Proscomidie la iesirea cu cinstitele Daruri si dupa sfintirea Darurilor, în cursul rugaciunii de mijlocirea generala pentru vii si morti, când preotul pomeneste în taina pe toti mortii, cu cuvintele: „Pomeneste, Doamne, pe toti cei adormiti întru nadejdea învierii vietii de veci si-i odihneste pe dânsii unde straluceste lumina fetei Tale" (Vezi Liturghier). Nimic altceva nu este mai de folos pentru cei adormiti decât a aduce pentru dânsii Jertfa cea fara de sânge sau a fi pomeniti în timpul savârsirii ei. Lucrul acesta le pricinuieste multa usurare si bucurie. De aceea, pe lânga parastasele cu Liturghie, pe care le facem anume pentru morti, e bine sa aducem prescura si pomelnic cu numele mortilor, pentru a fi pomeniti de catre Preot la fiecare Liturghie. Dar în afara de pomenirea zilnica a mortilor, Biserica are în cursul anului bisericesc si zile anume orânduite sau închinate pomenirii generale a tuturor mortilor din toate vremurile si din toate locurile.

8. CARE SUNT ACESTE ZILE SI CARE E TEMEIUL ASEZARII LOR?

Mai întâi Biserica pomeneste pe morti în toate Sâmbetele de peste an. Sâmbata e ziua din cursul saptamânii închinata amintirii tuturor sfintilor si mortilor, pentru ca cuvântul Sâmbata (adica Sabat) înseamna odihna; e ziua în care Dumnezeu sa odihnit dupa zidirea lumii si în care, deci, cerem si noi odihna mortilor, dupa ostenelile si alergarea din aceasta viata (Sinaxarul la Sâmbata lasat, sec de carne, în Triod), si pentru ca Sâmbata e ziua în care Mântuitorul a stat în mormânt cu trupul, iar cu sufletul sa pogorât la iad, ca sa libereze din el pe toti dreptii cei din veac adormiti. Lucrul acesta ni-l amintesc si cântarile (stihirile) de la slujba Vecerniei si Utreniei Sâmbetelor din Octoih, în care marim pe sfinti si ne rugam pentru morti.

De aceea, parastasele se fac de regula Sâmbata. Parastasele care se fac Duminica, mai ales în orase, nu sunt potrivite cu bucuria învierii, pe care o praznuim în aceasta zi. Dar cu osebire face Biserica pomenirea de obste a tuturor mortilor în anumite Sâmbete din cursul anului, numite Sâmbetele mortilor, si anume:

a) Sâmbata Rusaliilor (numita si Mosii de vara, adica ziua de pomenire a mosilor si stramosilor nostri), pentru ca pogorârea Sfântului Duh, care se va serba a doua zi, sa se faca si asupra celor morti, izbavindu-i din stricaciune, si din pedeapsa. Se aduc atunci la biserica si se împart la morminte mâncaruri, fructe, haine si vase (oale si strachini).

b) Sâmbata lasatului sec de carne (numita Mosii de iarna), deoarece Duminica urmatoare fiind închinata pomenirii înfricosatei Judecati, facem rugaciune pentru morti, ca Dumnezeu sa se îndure de ei la Judecata de apoi.

Se mai obisnuieste, de asemenea, a se face parastase mai cu osebire în Sâmbata a doua, a treia si a patra din Postul cel Mare, pentru ca în celelalte zile din acest timp al Postului nu se savârseste Liturghie si deci nu se pot face nici parastase pentru morti; de asemenea, în Sâmbata lui Lazar, dinaintea Floriilor, când praznuim amintirea învierii lui Lazar de catre Domnul, rugându-ne ca Domnul sa învieze si pe ,raposatii nostri, la vremea cuvenita. De altfel e ultima data când se mai pot face parastase pâna la Duminica Tomii.

9. ÎN CE ALT CHIP MAI PUTEM ARATA GRIJA FATA DE MORTI ÎN AFARA OE POMENIREA LOR ÎN RUGACIUNI si SLUJBE?

Cinstirea mortilor se arata nu numai prin rugaciunile sau slujbele si milosteniile ce le facem pentru ei, ci si prin purtarea de grija de mormintele lor. Se cade sa ne aducem aminte de mormintele mortilor nostri, veghind întâi de toate ca de la capatâiul lor sa nu lipseasca niciodata Sf. Cruce. Sa le îngrijim si sa le împodobim, îngradindu-le, semanând pe ele sau împrejurul lor iarba si flori. Sa le cercetam cât mai des, iar în zilele de sarbatoare sa aprindem la morminte candele si lumânari, sau vase cu tamâie, în cinstea mortilor, asa cum ne îndeamna Sf. Parinti si învatatori ai Bisericii, ca Sf. Atanasie cel Mare si Sf. Simion al Tesalonicului. Numai asa vom avea dreptul sa pretindem urmasilor nostri ca si ei sa faca la fel cu mormintele noastre, dupa ce ne vom fi mutat de pe pamânt (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 340-375).

ABATERI SI OBICEIURI PAGÂNESTI PRACTICATE LA ÎNMORMÂNTARI!

1. ESTE BINE SA DESCHIDA SF. EVANGHELIE CEL BOLNAV, CÂND I SE CITESTE SF. MASLU, PENTRU A AFLA DACA MAI ARE DE TRAIT SAU MOARE?

Aceasta practica este o superstitie si poate fi considerata ghicire cu lucruri sfinte. Când se oficiaza Taina Sf. Maslu, înainte de a se pune Sf. Evanghelie peste capul bolnavului spre a citi rugaciunea: „împarate Sfinte...", se obisnuieste a da bolnavului sa deschida Sf. Evanghelie unde va voi. In vechime cartile erau scrise si cu anumite litere rosii pe unele pagini. Daca bolnavul deschidea cartea la o asemenea pagina cu caractere rosii, era semn bun pentru el; era însa semn rau daca o deschidea la o pagina scrisa numai cu litere negre. De când nu mai sunt în uz asemenea carti, concluziile se trag din

interpretarea textului unde este deschisa Sf. Evanghelie. Aceasta este indiscutabil o practica superstitioasa, o prezicere, pe care Preotii autoritari au reusit sa o înlature. Pe lâna faptul ca deprima moralul bolnavului, caruia îi prezice boala lunga, patimire sau moarte, aceasta superstitie aminteste de o anumita secta din timpurile primare, care cauta sa afle voia lui Dumnezeu prin deschiderea si interpretarea unui anumit loc din Sf. Scriptura (V. v. voi. 1, p. 684-685 d. aut.).

2. ESTE BINE SA SE ÎMPARTASEASCA CRESTINUL ÎN ULTIMILE CLIPE ALE VIETII?

Si aceasta este o deprindere superstitioasa a majoritatii crestinilor care cer sa fie împartasiti numai în ultimile momente ale vietii. Ei pretexteaza ca în timpul vietii nu se pot abtine de la rele si împartasirea cu Sf. Taine le-ar fi vatamatoare
sau mai degraba o ocolesc pentru a trai în voia patimilor. Prin aceasta ei ignoreaza cuvintele categorice ale Mântuitorului: „Amin, amin graiesc voua, de nu veti mânca Trupul Fiului Omului, si de nu veti bea Sângele Lui, nu veti avea viata în voi" (ioan 6,53). Aceasta amânare îi face pe multi sa moara neîmpartasiti, pentru ca nu mai au parte de ea (Ibidem p. 684).

3. ESTE BINE SA SE CREADA CUM CA SFINTELE MIRIDE POT ARATA DACA CEL CE SE ÎMPARTASESTE VA MAI TRAI SAU VA MURI?

Când se da Sf. împartasanie bolnavilor, poporul cel înclinat spre superstitii crede ca din felul cum cad Sf. Miride la fundul linguritei, daca trag spre vârf sau spre coada, poate gasi un indiciu privitor la soarta bolnavului - daca moare sau se scoala...Si aceasta este o credinta gresita si absurda (Ibidum p. 684).

4. CE ÎNSEMNATATE ARE BANUL PUS LA DEGETUL, SAU ÎN MÂNA MORTULUI?

Are o însemnatate proasta, pacatoasa. Aceasta este o credinta desarta, o superstitie satanica. Apusenii obisnuiau a pune acest ban în gura mortului, pentru
ca sufletul sa aiba cu ce plati pe luntrasul Ilarion, ca sa-l treaca peste râul Steyx. Banii nu se pun la degetul mortului, nici la mâna lui, nici nu se arunca în groapa, ci se dau la copiii saraci sau la batrânii neputinciosi. Acesti bani dati astfel ca milostenie, usureaza sufletul repausatului; iar cei pusi la deget, la mâna, sau aruncati în groapa, îi cufunda în pacat pe cei ce îi dau astfel pentru mort si pe sufletul mortului.

5. E BINE A SE PUNE BANI ÎN CRUCEA DE CEARA DIN MÂNA MORTULUI?

Nu-i bine. Aceasta credinta desarta nu numai ca nu foloseste mortului, nici adunarii, înca îi si pagubeste, îi pericliteaza. Sfintenia cu nesfintenia nu au nici o partasie (2 Cor. 6, ni6).

6. SE POATE PRETINDE PREOTILOR SA CITEASCA TAINA CUNUNIEI LÂNGA SICRIU, CÂND MOARTEA A DESPARTIT PERECHEA ÎNAINTE DE CUNUNIE, SAU SA BOTEZE PRUNCII AVORTATI?

Aceasta superstitie este de sorginte eretica, reamintindu-ne de faptul ca marcionitii si cerintienii oficiau un botez simulat, introducând o persoana vie sub patul celui mort nebotezat si caruia îi puneau anumite întrebari, iar acela raspundea în numele mortului. Aceasta erezie a fost combatuta de Sfintii Parinti care au hotarât: „Nimenea sa nu deie Euharistia trupurilor celor morti, ca scris este: „Luati, mâncati..."; iar trupurile mortilor nu pot nici sa ieie, nici sa manânce. Si ca nu cumva nestiinta Prezbiterilor sa faca

sa se boteze, cei ce acum au murit" (Cart 25). în aceeasi incidenta cad si acei ce îndraznesc sa cunune pe cei repausati (V. v. voi. I, p. 682).

7. DECE UNII CRESTINI IGNORANTI RUP O CUNUNA DEASUPRA CELUI MORT?

Daca moartea desparte sotii curând dupa cununie, se rupe deasupra celui mort si pus în cosciug o cununa, fapt care semnifica desfacerea cununiei, pentru ca cel ramas în viata sa poata intra în o noua casatorie. Si aceasta este o superstitie care contravine învataturii Sf. Biserici (ibidcm p. 682).

8. CE MASURI IAU CRESTINII SUPERSTITIOSI, PENTRU CA MORTUL SA NU SE FACA STRIGOI?

Unii crestini întunecati la minte care cred ca cei morti, în anumite situatii, se pot transforma în strigoi, iau anumite masuri de prevenire, strapungând cu o tapusa inima mortului, sau pazind sa nu treaca vreo pisica pe sub masa pe care este asezat mortul. Si aceasta este o credinta pagâneasca si satanicească.

9. PENTRU CE UNII TRAG DE SICRIU LA SCOATEREA LUI DIN CASA, SI CE ÎNSEAMNA ACEASTA?

In unele localitati se obisnuieste ca, la scoaterea mortului din casa, un parinte sau o ruda apropiata sa traga de sicriu de trei ori, simulând ca vrea sa-l retina. Cuvintele „noi tinem de tine, tu sa nu tii de noi", rostite cu acest prilej, au o îndoita semnificatie: celor ramasi în urma mortului le pare rau de el, îl regreta si ar dori sa-l împiedice a pleca. Mortul însa este rugat sa nu-i regrete si sa nu caute ai chema dupa el, sa-i crute, în cazul ca s-ar face strigoi. Si acest obicei este pagânesc (v. v. voi. 1, p. 683-684 d. aut.).

10. E BINE SA SE SPARGA OALA LA SCOATEREA MORTULUI DIN CASA?

Nu este bine. Si acest obicei al spargerii unei oale de lut în urma mortului este o superstitie, care vrea sa simbolizeze spargerea, nimicirea relelor, dintre care moartea este cel dintâi, dar care nimicire nu se poate realiza decât numai prin credinta dreapta si fapte bune, si nu prin spargerea unei oale (ibidem p. 684).

11. ESTE BINE SAU SUNT OBLIGATE RUDELE SA BOCEASCA DUPA REPAUSAT CU DISPERARE, SAU SA PUNA BOCITOARE?

Acestea sunt lucruri rele, si practici pagânesti care contravin îndemnurilor staruitoare ale Sf. Ap. Pavel care zice: „Fratilor, despre cei ce au adormit, nu voim sa fiti în nestiinta, ca sa nu va întristati, ca ceilalti care nu au nadejde, pentru ca de credem ca Iisus a murit si a înviat, tot asa (credem) ca Dumnezeu, pe cei adormiti întru Iisus, îi va aduce împreuna cu El" (1 Tes. 4,13-14). Bocetele si cântecele de jale, care la sate ating proportii scandaloase, nu sunt numai niste mijloace de exprimarea durerii, ci adevarate superstitii, fiindca au convingerea ca mortul le aude si poate sa duca celor trecuti în cealalta lume adevarate mesaje din partea rudelor. Practica aceasta aminteste de bocitoarele luate cu plata de pagâni, care obisnuiau sa-si smulga parul în semn de durere mare (Ibidem p. 683).

12. E BINE A SE DA BANI MARUNTI, NUCI, CO FETURI, LA COPII ÎN SFÂNTA BISERICA?

Nu-i bine deloc, ca se face galagie si neorânduiala în biserica. Mântuitorul înfiereaza aspru pe cei ce fac neorânduiala în Biserica Lui, zicând: „Luati acestea (neorânduieli) de aici si nu faceti Casa (Biserica) Tatalui Meu, casa de negustorie... pestera tâlharilor" (ioan 2,16; Mt 21,13; Mc. 11,17). Mai târziu Marele Ap. Pavel

înfiereaza aspru marele neorânduieli din Biserica, zicând: „Au dbara n-aveti casa sa mâncati si sa beti? Au defaimati Biserica lui Dumnezeu?" (1 Cor. 11,22).

Sfintele Pravile si Sinoade arata ca Biserica este locul unde omul se întâlneste cu Dumnezeu, iar cei ce fac neorânduieli... si defaima Biserica, cad sub afurisenie si sub anatema (Apos. 9, 6; Ec. 66; Ant. 2; Gangra 5; VI 74, 76).

In Sfânta Biserica trebuie, la orice slujba, sa domine pacea, linistea, buna rânduiala. Pomenile ce dau oamenii pentru sufletul repausatilor sa le dea acasa, ori afara din Biserica.

13. ESTE OBLIGATORIE RUPEREA LEGATURII DE LA PICIOARELE MORTULUI?

Nu este nici obligatorie si nici necesara. In timpul citirii rugaciunilor de iertare si dezlegare, multi crestini intrând în panica, nu stiu cum sa desfaca mai repede legatura de la picioarele mortului, care a avut rolul de ai tine vârfurile apropiate, dupa îmbracare si încaltare, pâna ce corpul s-a racit si a ramas într-o pozitie respectabila si placuta. De asemenea se desface în graba si legatura de la mâini (daca a fost cazul sa se puna), care le-au tinut împreunate ca pentru rugaciune pâna s-au fixat asa. Acest obicei îsi are originea în pagânismul care credea ca mortul îsi continua vietuirea într-o regiune subpamânteana, unde el nu ar putea merge având picioarele legate. Respectare acestor superstitii întorc pe cei ce le practica la pagânism, din care ele au izvorât, mai cu seama când aceste legaturi sunt folosite pentru facerea de farmece pentru „legarea cununiilor" (ibidcm p. 683).

14. ESTE PERMIS CA REPAUSATUL SA FIE CONDUS PE ULTIMUL DRUM CU FANFARA SAU ORCHESTRA CARE INTONEAZA IMNE FUNEBRE?

Daca la doua din cele trei momente esentiale ale existentei, si anume: la botez si la cununie, crestinii îsi permit sa amestece ceremoniile religioase cu cele lumesti si chiar pagânesti, a face acelasi lucru chiar si la cel de al treilea moment, la moarte, când conducem sau suntem condusi pe ultimul drum, nu-si gaseste nici o justificare sau iertare. Daca nici acum nu suntem dispusi sa renuntam la pompa si fast, de care am însetat o viata întreaga, ce speranta de iertare putem avea pentru pacatele neispasite în viata aceasta? Daca la învierea fiicei lui Iair, Mântuitorul „a scos mai întâi afara pe cei ce plângeau, faceau tulburare sau cântau din flaut", si" pe cei care îsi râdeau de El, si dupa aceea a savârsit minunea învierii copilei (Mt 9,23-24; Mc. 5,3840; Le. 8,53-54), tot la fel si noi, pentru a avea speranta si a ruga pe Dumnezeu ca repausatul nostru sa treaca „din moarte la viata si de pe pamânt la cer" (ioan 5,24), deci sa aiba parte de învierea cea vesnica, trebuie sa renuntam la zgomot, tulburare si pompa, macar la acest din urma moment, când conducem pe repausatul nostru pe ultimul drum (n. r.).

15. ESTE BINE SA SE PUNA ÎN BUZUNARUL MORTULUI: PIEPTEN, AC, ATA, BANI SI ALTE OBIECTE?

Si aceasta este o superstitie si o credinta ratacita care îsi are originea tot din pagânism. Dupa despartirea sa de trup, sufletul care este duh, are o petrecere spirituala, nemaiavând nevoie de hrana, îmbracaminte, aer, apa si de toate cele necesare în viata cea pamânteasca. Respectarea acestor credinte desarte, arata cât de necunoscatori ai adevarului si întunecati la minte sunt asemenea crestini care fac lucrul acesta! (a r.).

16. CE ÎNSEMNATATE ARE TRECEREA COCOSULUI si GAINII JPESTE GROAPA?

Obiceiul de a se da de pomana cocos cu gaina peste groapa (în unele parti oamenilor care o sapa), este mostenire pagâna, socotindu-se ca prin cântarul cocosului, care vesteste orele timpului, se izgonesc duhurile rele (V. v. voi. i p. 684).

17. ESTE BINE A SE ARUNCA BANI PE MORT ÎNAINTE DE A SE PUNE CAPACUL?

Nu este bine. Si aceasta este o superstitie izvorâta din gresita conceptie despre judecata particulara, cum ca repausatul îsi rascumpara trecerea prin cele 24 de vami ale vazduhului, care sunt tribunale de judecarea faptelor (ibidcm p. 683).

18. CE ÎNSEMNATATE ARE ARUNCAREA UNUI BULGAR DE PAMÂNT PESTE COSCIUG?

Aceasta aruncare însotita de rostirea cuvintelor „sai fie tarâna usoara", este o mostenire de la stramosii romani care aveau credinta ferma în subvietuirea raposatilor. Aceasta convingere a lor o scriau pe monumentele funerare prin initialele S. T. T. L (Ibidem p. 684).

19. ESTE BINE SA ÎNGROPAM PE REPAUSATI ÎN CAVOU?

Dupa ce primii oameni au calcat porunca ascultarii, Dumnezeu a rostit sentinta mortii asupra lui Adam rostind: „...în sudoarea fetei tale îti vei mânca pâinea ta, pâna te vei întoarce în pamântul din care esti luat; caci pamânt esti si în pamânt te vei întoarce" (Fac. 3,19) Daca vom respecta hotarârea lui Dumnezeu dupa litera, ar trebui sa îngropam pe repausati numai în pamânt. Dar cei ce vor si au posibilitate a-si face cavou, vor invoca motivul economiei de spatiu si mai mult de cât atât, vor argumenta caci chiar Mântuitorul a fost îngropat în mormânt nou sapat în piatra, si asa este. Dar nu trebuie sa uitam ca subsolul ^celor locuri era numai piatra, si mai mult decât atât, ca Mântuitorul era atât de sarac, încât a fost înmormântat într-un mormânt daruit de cineva. Si noi daca am fi atât de saraci, încât sa nu avem un loc de îngropare, si murind am fi îngropati de cineva în cavoul lui luxos, noi nu ne-am vatama cu nimic din cauza aceasta. în definitiv si cavoul apartine tot pamântului. întrebarea pe care trebuie sa si-o puna cei ce au si posibilitatea si dorinta de a face din locul lor de veci o adevarata capodopera, care sa înghita în sine zeci si sute de morminte ale celor ce nu au unde sa-si odihneasca oasele, cum vor putea privi în ochi pe Fiul Omului, Care, Dumnezeu fiind, atât de sarac s-a facut pentru noi, încât „n-a avut unde sa-si plece capul", iar când a murit, a fost îngropat într-un mormânt daruit? (n. r.)

20. CE TREBUIE SA CREDEM DESPRE CEI CE ÎSI DAU TRUPURILE SA FIE ARSE LA CREMATORIU?

Arderea trupului înseamna nimicirea lui. De aceea, îsi ard trupurile dupa moarte numai cei ce îsi închipuiesc ca totul se sfârseste cu moartea si ca dupa moarte nu mai e nimic. Dar noi, crestinii, credem cu tarie în vesnicia sau nemurirea sufletului si în învierea trupurilor, adica în realcatuirea lor din elementele din care au fost compuse si în reunirea lor cu sufletul, pentru a fi judecate si rasplatite împreuna cu sufletele cu care au si vietuit pe pamânt (Dionisic Pseudo-Areopagitul, Despre ierarhia bisericeasca", VII, 1, p.139-140). Pentru noi, trupul omului este templul lui Dumnezeu, întru care locuieste Sf. Duh, precum zice Sf. Apostol Pavel (i Cor. 3, 16-17; 6, 19), este locas al sufletului si înfratit cu acesta, atât la rasplata Cât Si la pedeapsa (Dionisic Pseudo-Areopagitul, Despre ierarhia bisericeasca", VII, 3, p. 149-150). De aceea se cuvine sa fie cinstit si îngrijit si dupa despartirea lui de suflet, iar nu ars ca un lucru netrebnic. Sfintele Moaste, adica ramasitele trupesti ale Sfintilor, pastrate uneori în chip minunat, sunt o dovada vie a

cinstirii pe care noi o dam trupurilor si darurilor minunate, pe care harul lui Dumnezeu le toarna în trupurile celor ce Iau bine placut. Noi îngropam pe morti în pamânt, pentru ca Dumnezeu însusi a zis lui Adam: „...ca pamânt esti si în pamânt te vei întoarce" (Fac. 3,19). Asa ne învata Sf. Scriptura si în alte locuri, de pilda: „Tot pamântul în pamânt va merge, de unde s-a si zidit" (iov 34,15). Iar ca pilda vie avem pe Mântuitorul însusi, Care a fost îngropat si a stat în sânul pamântului trei zile, „facându-se începatura învierii celor adormiti" (1 Cor. 15, 20). (înv. Cred. Ort. a. 1952, pg. 369).

21. ESTE BINE SA SE CITEASCA ÎN CIMITIR EXORCISME PENTRU CEI EPILEPTICI?

Acest obicei de a cere Preotului sa citeasca Molitfele Sf. Vasile cel Mare în cimitir, pentru cei bolnavi de epilepsie este o superstitie, bazata pe credinta ca cei ce sufera de aceasta boala sunt bântuiti de duhurile rele, care în cimitir pot fi mai usor alungate, fiind ispitite sa intre în trupurile celor ce se fac strigoi. Poporul mai pune aceasta practica în legatura si cu cele expuse de Sf. Ev. Luca (8, 27), despre demonizatul din Gadara, care locuia prin morminte (v. v. voi. i p. 684, d. aut.).

22. SE POATE FACE POMANA CU MÂNCARE DE DULCE ÎN ZILE DE POST?

Acest lucru este condamnabil, lipsind pe cei repausati de folosul cuvenit, iar pe cei vii îi încarca de pacate pentru încalcarea postului si pentru neîmplinirea datoriei ce o are fata de repausatii sai, pe care mai mult îi cufunda decât sai ridice (n. r.).

23. CEI CE SE SINUCID POT FI ÎNGROPATI CU SLUJBA OFICIATA DE PREOT?

Sinucigasii de buna voie nu pot beneficia de slujba înmormântarii oficiata de preot, nu pot fi înmormântati în cimitir, si nici nu se potiace vreodata pomeni sau parastase în în amintirea lor. „Cel ce s-a sinucis fiind bolnav sau iesit din minti poate fi slujit" (Nic. Sachelarie, Prav Bis. a.1996 cap. 217, pgf. 1851; Sf. Timotei can. 14).

24. CARE POMENI NU SUNT PRIMITE ÎNAINTEA LUI DUMNEZEU?

Pomenile si milosteniile pentru cei repausati, facute de catre cei ce traiesc în concubinaj, nu sunt primite pâna ce acestia nu se vor cununa. Nu sunt primite pomenile facute pentru cei pe care ia prins moartea dezertati de la credinta ortodoxa, caci aceasta dezertare se socoteste sinucidere spirituala. De-asemenea, nu sunt primite pomenile facute cu bani proveniti din furturi si nedreptati, si nici milosteniile facute rudelor, celor bogati, si tuturor celor de la care se primeste rasplata (n. r.).

25. SE POATE DUCE UN COCOS ALB LA SF. ALTAR CA JERTFA PENTRU CEI CE MOR NEÎMPARTASITI?

Prin aceasta abatere se savârsesc doua pacate mari: suplinirea Sf. împartasanii printr-un dar atât de nepotrivit si condamnabil, si profanarea Sfintei Biserici prin introducerea de pasari în Sfântul Altar, abatere condamnata de Sinodul VI ec. can. 88, prin caterisirea Clericului care le primeste si prin afurisirea mireanului care le aduce. Pe lânga pacatul celui care a murit nespovedit si neîmpartasit, cel care aduce pasari la Altar provoaca si hazul credinciosilor cauzat de cântatul cocosilor în biserica (n. r.).

26. POT SA SE FOLOSEASCA CEI CE AU MURIT NEÎMPARTASITI, DACA SE ÎMPART PENTRU EI LUMÂNARI APRINSE CELOR CE SE ÎMPARTASESC?

Aceasta este o superstitie pentru ca se crede într-un lucru fara logica si fara temei. Este si o minciuna pentru ca cei ce fac aceasta se mint pe ei însisi, dând un exemplu rau

celor din jur, îndeosebi copiilor nevinovati si nestiutori, care privindu-i le urmeaza si le mostenesc obiceiul (n. r).

27. CU CE FOLOSIM PE CEI REPAUSATI TRECÂND ÎN POMELNIC „MORT NESPOVEDIT, NEÎMPARTASIT SI FARA LUMÂNARE?"

Aceasta marturisire publica nu poate folosi cu nimic pe cel ce a murit în stare de nepregatire. Intrucât acest lucru poate avea urmari negative în rândul celor vii, el poate fi socotit ca si o superstitie, amagindu-ne ca daca din neglijenta ne-ar surprinde moartea într-o asemenea stare, ramâne si pentru noi sansa de a fi trecuti de urmasii nostri în pomenic cu numirea: „mort nespovedit, neîmpartasit si fara lumânare" (n. r.).

28. ESTE POTRIVIT A SE FOLOSI EXPRESIA „TRECUT ÎN NEFIINTA" ATUNCI CÂND NE REFERIM LA CEL REPAUSAT?

Pentru cei ce din nestiinta folosesc aceasta expresie, când anunta în ziare sau la radio decesul cuiva, vom aduce câteva argumente care sa faca lumina în aceasta situatie. Cuvântul „nefiinta" este echivalent cu cuvântul „inexistenta" sau „neant", adica disparitie, dizolvare. Deci prin aceasta formulare „trecut în nefiinta", se lasa a se întelege ca cel plecat dintre noi a încetat de a mai exista cu desavârsire, iar cel ce o foloseste ar fi un ateu, care neaga viata de dupa moarte si învierea mortilor. De aceea este bine ca acei ce sunt nevoiti a face anuntul unui deces, sa nu o faca aceasta fara bagare de seama, lasând a se crede ca el este un ateu, sau ca anunta moartea unui ateu. In nenumarate rânduri Mântuitorul nostru Iisus Hristos a marturisit, atât prin cuvânt, cât si prin faptele Sale, ca noi vom supravietui dupa moarte. Astfel, dupa ce Lazar a murit, sora lui, Marta a zis catre Mântuitorul: „Doamne, daca ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit...". Iisus i-a zis: „Fratele tau va învia". Marta i-a zis: Stiu ca va învia la înviere, în ziua cea de apoi". Si Iisus i-a zis: „Eu sunt învierea si viata; cel ce crede în Mine, chiar daca va muri, va trai. Si oricine traieste si crede în Mine nu va muri în veac" (Ioan n, 21-26). Dupa aceea a urmat învierea lui Lazar cel mort de patru zile. Dar cea mai mare garantie a existentei nostre vesnice este învierea Domnului nostru Iisus Hristos. în concluzie, expresia „trecut în nefiinta", nu este de origine crestina. Ba mai mult, ea nu poate fi considerata nici de origine pagâna, pentru ca si pagânii credeau si cred în existenta unei vieti nemuritoare (n. r.).

CU CE SE FOLOSESC REPAUSATII CARE, BOGATI FIIND, DAR ÎNCARCATI DE FARADELEGI, AU PARTE DE ÎNMORMÂNTARI POMPOASE SI SLUJBE STRALUCITE?

Pentru a gasi raspuns la aceasta grea si ultima întrebare, vom aduce la mijloc un pasaj cutremurator din viata Sfântului Andrei cel nebun pentru Hristos. „In alta vreme umblând Sfântul Andrei prin cetate a vazut de departe un mort care era dus la groapa si omul acela era foarte bogat si multime de popor mergea dupa dânsul, cu multe lumânari si cu tamâie, iar clericii cântau pe lânga el obisnuitele cântari ale îngroparii si plângere multa de la ai sai se auzea. Iar sfântul vedea, da înainte'vazatorii, ce se petrecea la mortul acela si a stat privind si, deodata, a început a nu se mai simti pe sine mult timp. Si iata, a vazut o multime de arapi mergând înaintea lumânarilor si strigau: „Amar lui, amar lui".

Si tineau niste saci în mâini si turnau cenusa pe oamenii care mergeau împrejurul mortului. Iar altii de bucurie si de veselie jucau si râdeau fara de rusine, ca niste nerusinate desfrânate, altii urlau ca si câinii, iar altii guitau ca porcii, caci al lor era mortul acela. Altii mergeau în jurul lui si îl stropeau pe mort cu apa rau mirositoare, iar altii prin vazduh zburau împrejurul mortului si miros urât iesea din trupul acelui pacatos. Iar altii din urma mergeau plesnind cu mâinile si cu picioarele si zgomot mare faceau batjocorind pe cei ce cântau si asa graiau între dânsii: „Sa nu va dea voua Dumnezeu, nici unuia, ca sa vedeti lumina, ticalosilor crestini, caci cântati unui câine: «Cu sfintii odihneste sufletul lui» si înca robul lui Dumnezeu îl numiti pe acesta, care este vinovat de toata rautatea".Privind sfântul, iarasi, a vazut pe unul din mai marii diavolilor, având ochii învapaiati, care tinea în mâinile sale pucioasa si smoala si mergea la mormântul nenorocitului aceluia ca sa-i arda trupul. Savârsindu-se îngropaciunea, a vazut Sf. Andrei ca mergea îngerul în chipul unui tânar frumos cuprins de mâhnire si plângând cu mare jale. Si era aproape de Sfântul Andrei si, socotind Andrei ca acesta era un tânar din cei de aproape ai omului mort si pentru aceasta plânge, s-a apropiat de acel tânar care plângea si i-a zis lui: ‚Juru-te. pe tine pe Dumnezeul cerului si al pamântului ca îmi spui si mie care este pricina plângerii tale, caci nu am vazut niciodata pe nimeni plângând asa dupa un mort cum plângi tu". Si i-a raspuns îngerul: „Pricina plângerii mele este aceasta: eu am fost pazitorul mortului pe care l-ai vazut ducându-l la mormânt si pe el l-a luat diavolul la sine si aceasta este pricina plângerii si mâhnirii mele". Si Sfântul Andrei a zis catre dânsul: „Acum am înteles cine esti tu; rogu-ma dar tie, sfinte îngere, spune-mi care au fost pacatele lui pentru care l-au luat diavolii din mâinile tale?" A raspuns îngerul: „De vreme ce vrei sa stii aceasta, Andrei, alesule al lui Dumnezeu, nu voi tacea, ci îti voi spune tie, pentru ca vad frumusetea sufletului tau cel sfânt stralucind ca aurul cel curat si vazându-te pe tine m-am mângâiat pentru necazul meu. Acest om era un barbat cinstit de împarat, însa era foarte pacatos si foarte cumplit în viata sa si dupa toate mai era si desfrânat, înselator, nemilostiv, iubitor de argint, mincinos, urâtor de oameni, pe care îi vorbea de râu si le lua camata si calcator de juramânt. Pe saracile slugile sale le chinuia cu foame si cu bataie si îi lasa fara îmbracaminte si fara încaltaminte în zilele friguroase de iarna si pe multi a ucis si i-a îngropat sub pardoseala grajdului de cai. Si astfel era pornit spre necurata aprindere si îl ura pe Dumnezeu, încât a atras în cursa cam la trei sute de suflete în acele urâte si groaznice pacate de desfrânare. Si a venit asupra lui secerisul si l-a aflat pe dânsul moartea nepocait si, negraite pacate avand, ii luara diavolii sufletul, iar necuratul lui trup insuti ai vazut cu ce fel de batjocura era petrecut de duhurile necuratilor. Pentru aceasta, o, sfinte suflete, eu ma intristez si de durere mare ma cuprind plangand, ca cel pazit de mine este acum de rasul demonilor."

Acestea graindu-le ingerul lui Dumnezeu, a zis sfantul catre dansul: "Rogu-ma tie, prietene, sa incetezi de a mai plange, de vreme ce el a lucrat cele necurate si la sfarsit fara de pocainta a venit. Deci, sa se sature de lucrurile sale. Iar tu, cel in chipul vapaii, plin de mari bunatati, slujitor al Domnului Savaot Atottiitorul, vei fi intru bunatatile Dumnezeului tau, de acum pana in veci." Cu aceste vorbe s-a dus ingerul de la Sfantul Andrei, facandu-se nevazut. Iar cei ce mergeau pe ulita pe care Sfantul Andrei vorbea cu ingerul, vazandu-l pe el stand si vorbind singur, iar pe inger nevazandu-l, nefiind vrednici de aceasta, ziceau intre ei: "Il vedeti pe nebunul acesta, cum aiureaza si cum vorbeste in vant, nepriceputul?!" Si il impungeau pe el si il goneau, zicandu-i: "Ce-ti este tie, nebunule, nevrednic fiind a vorbi cu oamenii, oare graiesti cu vantul?" Iar sfantul tacand

si mergand la un loc ascuns, isi aducea aminte de nenorocitul acela, pe care l-a vazut ducandu-l la mormant si plangea cu amar pierzarea lui."